

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusasja number	42-25/287798
Otsuse kuupäev	28.03.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Biotööd OÜ (ka OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ning Huki OÜ nimel) vaidlustus Riigimetsa Majandamise Keskuse riigihankes „Istutustööd Kirde piirkonnas“ (viitenumber 287798) osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16 hankija otsustele: 1) tunnistada osades 2 ja 12 vastavaks ja edukaks Tallinna Vangla pakkumus; 2) kõrvaldada Biotööd OÜ hankemenetlusest osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16; 3) jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote (osades 1, 2 ja 3), Hankeosakond OÜ (osades 6 ja 12) ja Huki OÜ (osades 13 ja 16).
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Biotööd OÜ, esindaja Hannes Kiipus Hankija, Riigimetsa Majandamise Keskus, esindaja vandeadvokaat Aarne Akerberg
Vaidlustuse läbivaatamine	Kolmas isik, Tallinna Vangla, esindaja Agu Rillo Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata Biotööd OÜ (ka OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ning Huki OÜ nimel) vaidlustus Riigimetsa Majandamise Keskuse riigihankes „Istutustööd Kirde piirkonnas“ (viitenumber 287798) osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16.
2. Mõista Biotööd OÜ-lt solidaarselt OÜ-ga Moscote, Hankeosakond OÜ-ga ning Huki OÜ-ga, Riigimetsa Majandamise Keskuse kasuks välja Riigimetsa Majandamise Keskuse lepingulise esindaja kulud 2520 eurot (käibemaksuta).
3. Jätta Biotööd OÜ (ka OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ning Huki OÜ nimel) poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud nende enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 05.12.2024. a avaldas Riigimetsa Majandamise Keskus (edaspidi ka Hankija või RMK) avatud hankemenetlusega riigihanke „Istutustööd Kirde piirkonnas“ (viitenumber 287798) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid

(edaspidi koos nimetatult RHAD). Riigihange on jagatud 16 osaks.

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 07.01.2025. a, esitasid teiste hulgas pakkumuse Tallinna Vangla (osades 2 ja 12), ühispakkujad Biotööd OÜ ja OÜ Moscote (osades 1, 2 ja 3), ühispakkujad Biotööd OÜ ja Hankeosakond OÜ (osades 6 ja 12) ning ühispakkujad Biotööd OÜ ja Huki OÜ (osades 13 ja 16).

2. Hankija tegi 14.02.2025. a osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16 järgmised otsused:

- 1) tunnistada osades 2 ja 12 vastavaks ja edukaks Tallinna Vangla pakkumus;
- 2) kõrvaldada Biotööd OÜ hankemenetlusest osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16;
- 3) jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote (osades 1, 2 ja 3), Hankeosakond OÜ (osades 6 ja 12) ja Huki OÜ (osades 13 ja 16).

3. 21.02.2025. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Biotööd OÜ (koos OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ja Huki OÜ-ga) (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele:

- 1) tunnistada osades 2 ja 12 vastavaks ja edukaks Tallinna Vangla (edaspidi ka Kolmas isik) pakkumus;
- 2) kõrvaldada Biotööd OÜ hankemenetlusest osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16;
- 3) jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote (osades 1, 2 ja 3), Hankeosakond OÜ (osades 6 ja 12) ja Huki OÜ (osades 13 ja 16).

Vaidlustaja kõrvaldas puudused vaidlustuses 27.02.2025. a.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 06.03.2025 kirjaga nr 12.2-10/42 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 11.03.2025 ja neile vastamiseks 14.03.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Vaidlustaja ja Kolmas isik ning menetluskulude nimekirja Hankija. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha Hankija.

Vaidlustuskomisjon jätab tähelepanuta Vaidlusta poolt 17.03.2025. a esitatud täiendavad seisukohad, kuna need ei ole esitatud tähtaegselt.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Biotööd OÜ jt**, vaidlustuses ja 11.03.2025. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlusi alljärgnevalt.

5.1. Vaidlustaja taotleb Hankija otsuste kehtetuks tunnistamist, millega Riigihanke osades 2 ja 12 tunnistati vastavaks ja edukaks Tallinna Vangla pakkumus.

5.1.1. Tallinna Vangla ei ole eraõiguslike isikutega võrdses olukorras, kuna on riigiasutus, mille pakkumuse koostaja(teks) ja esitaja(teks) olnud töötaja(d) saavad palka riigieelarvelistest vahenditest. Tegemist on konkurentsieelisega Tallinna Vangla kasuks.

5.1.2. Tööde korraldamine Tallinna Vangla töötaja poolt, kes saab palka riigieelarvelistest vahenditest võimaldab Tallinna Vanglal esitada põhjendamatult madala maksumusega pakkumuse. Tallinna Vangla ei pea tööde juhtimiseks palkama eraldi töötajat ega kandma lisakulusid, mis loob talle majandusliku eelise võrreldes eraettevõtetega.

5.1.3. Istutustööde planeerimine on aja- ja töömahukas protsess, mis nõuab märkimisväärset ajaressurssi ka istutustöödele eelneval ja järgsel perioodil (tööde eelnev planeerimine, suhtlus tellijaga, kvaliteedi kontroll jne). Tallinna Vangla saab tööde korraldamise teha riigieelarvest palka saavate töötajate abil, mis rikub võrdse kohtlemise ja konkurentsi tagamise põhimõtteid.

5.1.4. Tallinna Vangla kasutab riigi finantseeritavat infrastruktuuri, personali ja ressursse, mis andis talle võimaluse teha põhjendamatult madala maksumusega pakkumus (Riigihanke keskmisest üle 20% madalama). Tallinna Vanglal on võimalik kasutada riigieelarvelistest vahenditest finantseeritud tööjõudu (vangid kelle kulutused toidule ja majutusele tulevad riigieelarvelistest vahenditest) ja infrastruktuuri (laod, transport, seadmed), mis ei ole teistele pakkujatele kättesaadavad ja on Tallinna Vangla pakkumuses käsitletav kui riigipoolne subsiidium (ELTL artikkel 107).

5.1.5. Hankemenetluse teabevahetuse käigus on viidatud Hankija enda praktikale, kus Hankija ei maksa oma töötajatele 1.000 RHAD Hinnaraamistiku koefitsiendi järgi Tallinna Vangla poolt Riigihankes pakutud töötasu. RMK on Riigihanke esemeks oleva istutustöö tööliigi suurim tööpakkuja/tellija Eestis. Vaidlustajale teadaolevalt maksab Hankija oma töötajatele istutustööde eest bruto töötasu tükitöö alusel, mis vastab Hinnaraamistiku suurusjärg 1.200 koefitsiendile. Hankija on isik, kellel on istutustöödeks kõik vajalik olemas, ning erinevalt pakkujatest maksab RMK oma töötajate istutustööde juhtimise eest palka metsakasvatatajale teistest vahenditest, mitte otse istutustöödest saadavast tulust. Tallinna Vangla pakkumus oli osas 2 21,1% ja osas 12 20% madalam järgmiste pakkumuste maksumustest, mis viitab põhjendamatult madalale maksumusele.

5.1.6. RHAD "Metsakasvatusteenuse töövõtulepingu projekt" (edaspidi Töövõtulepingu projekt) kohaselt peab töövõtjal olema kindel nimekiri töövahenditest ning sideteenuse olemasolu võimekus. Eraettevõtjad peavad need töövahendid hankima ning maksuma sideteenuste eest oma vahenditest, samas kui Tallinna Vanglal on võimalik need töövahendid ja sideteenus soetada riigieelarvelistest vahenditest.

5.1.7. Tallinna Vangla pakkumus ei saa olla tõsiseltvõetav, kuna Kolmandal isikul puuduvad vahendid istutustööde läbiviimiseks ja Riigihankes pakutud hind ei võimalda neid hankes nõutud töövahendeid turutingimustel teiste pakkujatega võrdsetel alustel soetada. Hankija ei saa eeldada, et kinnipidamisasutusel on olemas kõik vahendid ja võimekus, mida Hankija tulevastelt lepingupartneritelt istutustöödel nõuab.

5.1.8. Tallinna Vangla osalemine hankemenetluses tekitab küsimuse, kas see tegevus on kooskõlas riigiabi reeglitega.

5.1.9. Töövõtulepingu projektis on mitmeid nõudeid, mida töövõtja peab täitma, sh: taimede ladustamise ja kastmissüsteemi olemasolu. Kui Tallinna Vangla kasutab riiklikult rahastatud varasid ja kastmiseks vangla eelarvest kaetavat vett, tekib küsimus, kas see on eraettevõtete suhtes õiglane.

Töövõtulepingu p-i 13 järgi peab töövõtja hüvitama kahjustatud, varastatud või halvasti hoitud taimed. Samuti on tellijal õigus kehtestada muid rangeid rahalisi sanktsioone erinevate rikkumiste eest. Kuna Tallinna Vangla on riigiasutus, on küsitav, kas Kolmas isik saab kanda selliseid rahalisi kohustusi samadel alustel nagu eraettevõtteid.

5.1.10. Hankija ei ole teostanud põhjalikku kontrolli Tallinna Vangla esitatud põhjendamatult madala pakkumise tuvastamiseks.

Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamine

5.2. Hankija viitas Biotööd OÜ kõrvaldamisel varasemale lepingu ülesütlemisele, kuid:

1) RMK määras Biotööd OÜ-le 4 päevase lisatähtaja 18,67 hektari töö tegemiseks, mis on ilmselgelt ebareaalne, näiline ja ei olnud tegelikult täitmiseks mõeldud. Töövõtuleping nr 3-2.5.3/1812/2021/36 on sõlmitud 3 töömehe mahu peale ja eriti keerukaid tööobjekte suudab kogenud töötaja 1 tööpäevas lõpetada mitte rohkem kui 0,15-0,2 hektarit. Seega oleks Biotööd OÜ jõudnud 4 päevaga teha maksimaalselt 2,4 hektarit, mis on kordades vähem kui nõutud maht;

2) RMK ise tunnistas, et tööde keerukus oli erakordselt kõrge, määrates pea igale (18,67 hektarit koosnenud) tööloigule lisa % suuremahuliste sarapuu põdsaste eest. RMK metsanduse spetsialist või nendega sarnane mõistlik isik pidi ebamõistliku tähtaja andmisel aru saama töö mahu ja keerukuse tõttu, et antud uus tähtaeg on vaid näiline;

3) RMK ei tundnud antud töömahu teostamise vastu huvi ligi aasta aega, mis kinnitab, et see polnud RMK jaoks prioriteetne või tähtajaliselt kiireloomuline töö nagu RMK Hankijana Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamise otsuse põhjendamisel väidab. Seega ei saanud see olla piisav alus ebamõistliku tähtaja andmiseks, Biotööd OÜ lepingu lõpetamiseks ja ka Biotööd OÜ Riigihankest kõrvaldamiseks;

4) Biotööd OÜ saatis vastuse RMK nõudekirjale 04.04.2024. a, seega enne RMK määratud tähtaega (05.04.2024). Vastuses selgitas Biotööd OÜ, et vastavalt töövõtulepingus kokkulepitule ei olnud Biotööd OÜ vastu võtnud ega pidanudki vastu võtma RMK nõudekirjas viidatud töid ja RMK vastav nõue on ekslik. Lisaks tugines Biotööd OÜ VÕS §-ides 110 ja 111 sätestatule. RMK oli seega teadlik, et nende seisukoht oli Biotööd OÜ

poolt vaidlustatud. RMK Biotööd OÜ vastulausele ei reageerinud ega saatnud ekspertiisi tegemiseks vajalike algandmeid;

5) RMK ei saanud heas usus VÕS §-i 6 ja mõistlikkuse põhimõtteid järgides eeldada, et Biotööd OÜ oleks suutnud või planeerinud enne kokku lepitud ekspertiisi toimumist tööd lõpule viia uue ja näilikult antud täiendava ajaga;

6) Biotööd OÜ esitas RMK teavituskirjale põhjendatud vastulause, kuid RMK sellele ei vastanud. Kuna RMK ei andnud töövõtjale selget vastust ega selgitanud oma seisukohti, ei saa RMK väita, et töövõtuleping nr 3-2.5.3/1812/2021/36 lõpetati põhjendatult. Biotööd OÜ esitas oma vastusega selgesõnalise vastulause RMK teavituskirjale ning ootas sellele sisulist vastust. RMK ignoreeris Biotööd OÜ vastulauset;

7) RMK ei ole asunud pea 9 kuu möödumisel lepingu lõpetamise teavituskirjas märgitud summat sisse nõudma, mis viitab kahele võimalusele:

a) RMK ise tunnistab, et nõue on vaidlustatud; ja/või

b) RMK-l on õiguspäraselt vähetõenäoline nõuet kohtus edukalt tõendada.

5.3. Biotööd OÜ on RMK poolt 2020-2024. aastatel kõikidel hangetel kvalifitseeritud ning edukalt täitnud erinevaid istutustööde lepinguid. See näitab, et puuduvad objektiivsed põhjused ettevõtte kõrvaldamiseks Riigihankest, kuna varasem koostöö on tõendanud ettevõtte võimekust ja usaldusväärsust. Biotööd OÜ on tõendanud oma pädevust ja usaldusväärsust istutustööde hanketingute täitmisel aastatel 2020-2024.

Hankija on meelevaldselt tõlgendanud Biotööd OÜ suutlikkust edukalt täita istutustööde lepinguid Hankija ei ole põhjendanud, miks töövõtja, kes on samal perioodil edukalt täitnud istutustööde lepinguid ning aidanud korduvalt RMK-d teiste lepingupartnerite teostamata jäetud töömahtude lõpetamisel, peaks olema Riigihankes ebausaldusväärne.

5.4. Kõik põhjendused Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamiseks põhinevad ebaõigetel otsustel, mis on tehtud võsasaetööde töövõtulepingute kohta. Kõik need otsused kuuluvad aega, millal Biotööd OÜ täitis 2024 aastal edukalt istutustööde töövõtulepinguid.

5.5. Hankija tunnistab vastavateks ja edukateks Biotööd OÜ ainuomaniku teiste ettevõtete pakumused 150+ tuhande taime osas Riigihankes. Samad ettevõtted on samalaadselt Biotööd OÜ-le teostanud RMK-le suures mahus istutustöid. Seega Biotööd OÜ on nende sama omaniku ettevõtetega samaväärne pakkuja ka antud istutushankes.

5.6. RMK ja Biotööd OÜ on seotud võlaõigusliku kohtuvaidlusega (kohtuasi nr 2-24-3670), mistõttu RMK-l on põhjendatud huvi kahjustada Biotööd OÜ-d ka Riigihankes.

5.7. Hankija on sarnases riigihankes „Istutustööd Edela piirkonnas“ (viitenumber 287244) 2025 aastal tunnistanud vastavaks ja edukaks pakkujaid, kelle mitmeid võsasaetööde lepinguid on RMK lähiminevikus ennetähtaegselt lõpetanud ja kellele RMK on trahvi teinud (nt OÜ ESKOLAR). Selliselt on Hankija rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet.

5.8. Võsasaetööde töövõtuleping nr 3-2.5.3/2021/121 on sõlmitud 1200 hektari suuruse töömahuga. Hankija väidab Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamise põhjusena, et 14,81 hektarit moodustab olulises ulatuses määratletava osa kogu tööst. Tegelikult moodustab 14,81 hektarit vaid 1,23% lepingulises mahus kokku lepitud 1200 hektarist. Hankija selgitused ja põhjendused, et tegemist on märkimisväärse tööde mahuga ning olulise rikkumisena, on seega meelevaldsed ja eksitavad. Proportsionaalselt vaadelduna ei saa 1,23% kogu lepingu mahust käsitleda olulise rikkumisena, mis õigustaks Biotööd OÜ kõrvaldamist. RMK määras Biotööd OÜ-le 4 tööpäevase lisatähtaja 14,81 hektari töö tegemiseks, mis on ilmselgelt ebareaalne, näiline ja ei olnud tegelikult täitmiseks mõeldud. Töövõtuleping nr 3-2.5.3/2021/121 on sõlmitud 2 töömehe mahu peale valgustusraide tööobjekte suudab kogenud töötaja 1 tööpäevas lõpetada mitte rohkem kui 0,5-0,8 hektarit. Seega oleks Biotööd OÜ jõudnud 4 tööpäevaga teha maksimaalselt 6,4 hektarit, mis on märkimisväärselt vähem kui teavituskirjas nõutud maht.

5.9. RMK ei edastanud töövõtjale nõutud hindamistulemusi, kuigi need olid lepingu täitmise eelduseks. VÕS §-i 111 kohaselt ei saa lepingupool nõuda kohustuste täitmist teiselt poolelt, kui ta ise ei ole täitnud oma kohustusi. 23.02.2024 nõudekiri oli saadetud RMK-le ajaliselt varem, kui RMK poolt saabus 07.05.2025 teavituskiri ja 20.05.2024 leppetrahvinõue. RMK ei ole tänaseni saatnud töövõtjale soovitud andmeid.

5.10. Võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/2021/121 p 11.3 sätestab, et *Töövõtjal on õigus enne tööde üleandmise vastuvõtmist tutvuda tööle esitatavate nõuetega ja tööde hinna kujunemisega*. Võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/2021/121 p 10.7 sätestab, et *Tellijal on kohustus Töövõtja soovil tutvustada Töövõtjale tööde hinna kujunemist*. RMK ei ole tänaseni seda lepingulist nõuet täitnud. Kui Töövõtuleping annab töövõtjale õiguse (lepingu p 11.3) saada enne tööde vastuvõtmist selgitusi hinnakujunemise kohta, siis ilma vastava töövõtulepingus märgitud tellija poolse selgitamise kohustuse (lepingu p 10.7) täitmiseta ei ole võimalik Biotööd OÜ-le esitada nõuet tööde tähtaegseks tegemiseks ega määrata leppetrahve.

5.11. Vaidluskomisjon on oma otsuses (vaidlustuskomisjoni 22.01.2021 otsuse nr 2-21/227878, p 8.3.3) leidnud, et Hankijal on kohustus hinnata vaidlustaja suhtes varasemate hankelepingute täitmisel rakendatud sanktsioonide põhjendatust või kehtivust ning seda eriti olukorras, kus pakkuja on sanktsioonide rakendamise vaidlustanud.

5.12. Hankija väidab ekslikult, et võsasaetööde ja istutustööde lepingud on võrreldavad, tuginedes vaid nende mõlema kuuluvusele metsanduse valdkonda, kuid see väide ignoreerib erinevusi tööde iseloomus – sealhulgas erinevusi riskide, tehniliste nõuete, töökorralduse ja tööde teostamise ajaraamides. Seetõttu on Hankija hinnang meelevaldne, ilma et oleks objektiivselt arvestanud nende tööde tegelikku olemust ja erisusi kuna:

1) võsasaetööde eest tasustatakse hektari põhisel. Istutustööd on tasustatud tükitöö alusel;
2) võsasaetöödel on kindel töölepingu vormi nõue töövõtja töötajate töösuhtes. Istutustöödel mingit samalaadset nõuet ei ole;

3) võsasaetöödel nõuab RMK lepingupartneritelt kutse kvalifikatsiooniga Raietööline tase 3 professionaale, Võsasaetööde jaoks on vaja töötajal kanda ka RMK nõuetele vastavat turvavarustust. Erinevalt võsasaetööde pikast turvavarustuse nimekirjast on istutustöödel lepingu järgi vajalik labidas, ämber, kindad jms;

4) Istutustööd on aga lihtsakoelised füüsilised tööd, mis viiakse läbi labida või istutustoruga ning ei nõua spetsiaalset kutsekvalifikatsiooni, eelnevat töökogemust ega eriharidust.

Kuna võsasaetööde töölepingutes lubatud kaasatavate ja istutustööde töövõtulepingutes lubatud kaasatavate sobilike inimeste arv, tööde iseloomud ja keerukused ei ole kuidagi võrreldavad, ei saa RMK heas usus tugineda võsasaetööde lepingute lõpetamisele või trahvide määramisele põhjendusena, miks Biotööd OÜ ei peaks saama edukalt osaleda istutustööde hankemenetluses.

5.13. Hankija enda praktika kinnitab, et võsasaetööd ja istutustööd on tema jaoks erinevad, sest võsasaetööde lepingutes nõutakse töövõtjatelt suuri tagatisrahasid kogu lepingu kehtivusajaks, samas kui istutustööde puhul sellist rahalist tagatist nõuet hankija seadnud ei ole. See näitab, et Hankija käsitleb neid ka ise täiesti eraldi tööliikidena, mistõttu ei saa võsasaetööde lepingutega seotud vaidlusi kasutada põhjendusena istutustööde hankest kõrvaldamiseks. Vaidlustaja seisukohta kinnitab ka fakt, et Biotööd OÜ täitis samaaegselt edukalt istutustööde töövõtulepinguid, samal ajal kui RMK vormistas kirjalikult kõrvaldamiste põhjendustes välja toodud võsasaetööde lepingute näiliste rikkumiste otsused.

5.14. Vaidlustaja nõustub Hankijaga, et võsasaetööd ja istutustööd ei ole võrreldavad selles osas, et erinevalt võsasaetöödest, mida on võimalik teostada tavapäraselt 12 kuud aastas, on istutustööd planeerimismahukamad, mida saab tulemuslikult teostada 1-1,5 kuud varakevadel. Biotööd OÜ on 5 koostööaasta jooksul RMK-ga tõestanud, et suudab istutustöid teostada suurtes mahtudes, kvaliteetselt ja vajaduse tekkimisel aidata RMK-dd suurtes lisamahtudes lõpetada istutustöid, mida teised lepingupartnerid ei suutnud ära istutada.

5.15. RMK otsustas jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ja Huki OÜ, tuues põhjenduseks ühispakkuja Biotööd OÜ kõrvaldamise hankemenetlusest. OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ja Huki OÜ ei kvalifitseerunud eraldi pakkujatena, kuna neil puudus vajalik majanduslik käive, mistõttu nad sõltusid Biotööd OÜ kvalifikatsioonist. Kuna Hankija otsus Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamiseks on õigusvastane ning tuleb kehtetuks tunnistada, taastuks ka Biotööd OÜ osalemine hankemenetluses ning sellest tulenevalt kvalifitseeruksid ka OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ja Huki OÜ.

5.16. 11.03.2025. a esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.16.1. 05.03.2025. a vastuses vaidlustusele täpsustab Tallinna Vangla, et pakkumuse esitas

vanglateenistuse ettevõtluskeskus. Vanglate ettevõtluskeskuse kodulehelt nähtub, et see loodi alles 2024. aastal. Seega ei saa Hankija kvalifitseerida Tallinna Vangla vanglate ettevõtluskeskust, kuna tal puudus RHAD-is nõutud miinimumkäive Riigihanke avaldamise hetkel. 2024. aastal avaldatud Riigihanketele ei saanud vanglate ettevõtluskeskusel olla ühtegi lõppenud majandusaastat ega sellest tulenevalt ka nõutud käivet.

RHAD-is on sätestatud: *Pakkuja viimase kolme majandusaasta, mis on käesoleva riigihanke algamise ajaks lõppenud, netokäive peab olema kokku vähemalt 3 000 eurot iga pakutava mahu kohta.* Tallinna Vanglal ei ole majandusaasta aruande esitamise kohustust, mistõttu jääb Vaidlustajale arusaamatuks, millisel alusel Hankija Tallinna Vangla kvalifitseeris. Kui Hankija on Tallinna Vangla käivet mingil muul viisil kontrollinud ja leidnud, et see vastab nõutud lõppenud majandusaasta netokäibele, on Hankija sellega pakkujaid ebavõrdselt kohelnud. Sellisel juhul oleks Hankija pidanud võrdse kohtlemise printsiipi järgides küsima täiendavat netokäibe infot ka OÜ Moscote, Hankeosakond OÜ ja Huki OÜ kohta.

5.16.2. Vaidlustajale ei olnud teada, et Tallinna Vangla oli juba 2024. aastal RMK-le istutustööde teenust osutanud leping on RMK poolt tunnistanud asutusesiseseks kasutamiseks). Vaidlustaja mõistab, et kaks riigiasutust võivad omavahel kaubaturul väiksemahulisi otselepinguid sõlmida, kuid tõenäoliselt ilma hanketa saadud lepingutest keelatud konkurentsieelise saadud vahendite toel ei saa üks riigiasutus ettevõtjatega konkureerida samasisulistel riigihangetel.

5.16.3. Ei ole eluliselt usutav, et kõik istutustöödeks vajalikud vahendid on Tallinna Vangla soetanud ettevõtlustuludest. Vaidlustaja on kindel, et Tallinna Vangla kasutab riigieelarveliste vahendite eest soetatud vara Riigihankes teenuse pakkumisel. Tallinna Vangla ei osale vaidlusaluses Riigihankes eraettevõtetega võrdsel tingimustel ning saab riigieelarveliste vahendite kasutamise toel keelatud konkurentsieelise.

5.16.4. Hankija väidab vastuses vaidlustusele, et kasutas RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel oma kaalutusõigust. Vaidlustaja jääb seisukohale, et Hankija ei ole RHS-i kohaselt rakendanud kaalutusõigust kõigi pakkujate suhtes ühetaoliselt, mistõttu on pakkujaid koheldud ebavõrdselt. Vaidlustaja ei nõustu Hankija väitega, et kõik RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldused on Biotööd OÜ puhul täidetud. Hankija ise põhjustas kõik Biotööd OÜ-le ette heidetud rikkumised, kuna ei täitnud VÕS-s sätestatud ning sõlmitud töövõtulepinguga võetud kohustusi Biotööd OÜ ees.

5.16.5. Hankija väidab vastuses vaidlustusele, et raietööd (ehk valgustusraie) olid Biotööd OÜ põhitegevuseks lepingu 3-2.5.3/2021/121 alusel. Vaidlustaja sellega ei nõustu. Leping 3-2.5.3/2021/121 tööajagraafikus 2024. Aastaks on tööliikidena märgitud MUH (metsauuenduste hooldamine) kokku 185 hektaril ja VA (valgustusraie) 115 hektaril. Raietööd hõlmavad ainult VA ehk valgustusraiet nagu nimigi viitab. Metsauuendustööd on olnud lepingute sõlmimise hetkest (detsember 2021) kuni 2025. aastani alati mahuliselt suuremad kui raietööd. 2024. aastal oli MUH tööde maht 60,87% suurem kui valgustusraietööde maht, mistõttu ei saa raietöid pidada Biotööd OÜ põhikohustuseks antud lepingu raames.

5.16.6. Hankija väidab oma vastuses, et Hankijal on kahtlus Biotööd OÜ suutlikkuses korraldada istutustöid ning et istutustööd nõuavad paremat organiseerimisvõimekust. Vaidlustaja on need väited korduvalt ümber lükanud. Samuti jääb Vaidlustajale arusaamatuks, milles seisneb Hankija hinnangul organiseerimisvõimekuse erinevus istutustööde ja raietööde vahel. Vaidlustaja on toonud välja olulise erinevuse tööjõu kättesaadavuse osas – tööjõuturul on saadaval täiesti erinev hulk inimesi, kes sobivad kas raietöödeks või istutustöödeks. Seetõttu ei ole need kaks tööliiki oma olemuselt ega organiseerimisvõimekuse vajaduselt omavahel võrreldavad. Biotööd OÜ on olnud mitme aasta jooksul RMK jaoks usaldusväärne partner istutustöödel ega ei ole põhjustanud Hankijale neid probleeme, mida Hankija loetleb.

5.16.7. Hankija väidab oma vastuses, et ei tea, keda Vaidlustaja silmas peab isikute puhul, keda Hankija pole Riigihankest Vaidlustajaga võrdsete asjaolude puhul kõrvaldanud. Hankija otsuste kinnitustekstide kohaselt on Hankija kontrollinud kõigi pakkujate pakumuste vastavust RHAD-i nõuetele. Vaidlustaja viitab üksnes Hankija enda ja pakkujate vahel sõlmitud lepingute raames tehtud trahvidele ja lepingute lõpetamistele. Kasutades RHR-i otsingusüsteemi, leidis Vaidlustaja mitu lepingut, mille Hankija on lõpetanud, sh Edela istutustööde 2025 hankes edukaks tunnistanud Janno Toropiga riigihanke viitenumbri 245269 tulemusel sõlmitud leping. Vaidlustajale teadaolevalt koostas RMK 2023. aastal

otsuse, millega määrati Janno Toropile trahv lepingu tagatisraha ulatuses ning leping lõpetati. Vaidlustajale teadaolevalt on Janno Toropil lisaks veel lõpetatud lepinguid, mille suhtes ta ei ole lõplikult nõustunud määratud sanktsioonidega.

RMK kõrvaldas riigihankes „Istutustööd Edela piirkonnas 2024“ (viitenumber 287244) Osaühingu Railmar, kes esitas pakkumused viiele hankeosale (suurusjärk 10 töömahtu), põhjendades kõrvaldamist RHAD-is nõutud käibe puudumisega. Samal ajal tunnistas RMK sama pakkuja edukaks riigihankes „Istutustööd Kagu piirkonnas 2024“ (viitenumber 287794), kuigi OÜ Railmar oli sealgi teinud pakkumused viiele hankeosale. Pakkuja osales kahes erinevas RMK istutustööde riigihankes samaaegselt, kuid tema RHAD vastavust kontrolliti vaid ühe piirkonna hankes.

5.16.8. Hankija väide, et Hankija võib menetlusökonomika põhimõtte alusel vabalt valida, milliste pakkujate puhul kõrvaldamise aluseid kontrollida ja milliste puhul mitte, on Vaidlustajale vastuvõetamatu. Hankija peab vastavalt RHS-is sätestatule kõiki pakkujaid kohtlema võrdselt.

6. Hankija, **Riigimetsa Majandamise Keskus**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 05.03.2025 ja 14.03.2025 kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Kuna vaidlustuse eesmärgiks ei saa olla kellegi tõrjumine hankemenetlusest, siis käsitleb Hankija kõigepealt Biotööd OÜ kõrvaldamise otsusega seonduvat, seejärel Huki OÜ, Hankeosakond OÜ ja OÜ Moscote kvalifitseerimata jätmise otsustega seonduvat ning viimasena Tallinna Vangla pakkuja vastaks ja edukaks tunnistamise otsustega seonduvat.

6.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaselt võib hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingute olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganetud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Sama kõrvaldamise alus on toodud ka RHAD-is (vt kõrvaldamise alused ja kvalifitseerimistingimused – C 14. tingimus). Tegemist on diskretsioonilise ehk nn mittekohustusliku kõrvaldamise alusega.

6.3. Hankija kõrvaldas Biotööd OÜ hankemenetlusest RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel ja vastavad põhjendused on toodud käskkirja nr 1-47.3254/3 lisa 2.

Hankija tugines RMK ja Biotööd OÜ vahel varasemalt sõlmitud võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 ja võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/2021/121 rikkumistele.

RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel on kolm eeldust:

1) pakkuja peab olema rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust;

2) hankelepingut või hankelepinguid peab olema rikutud oluliselt või pidevalt;

3) rikkumise tulemusena peab olema lepingust taganetud või leping üles öeldud või hinda alandatud või hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Nimetatud eeldused on antud juhul täidetud.

6.3.1. Biotööd OÜ on rikkunud võsasaetööde töövõtulepingust nr 3-2.5.3/1812/2021/36 ja võsasaetööde töövõtulepingust nr 3-2.5.3/2021/121 tulenevat olulist tingimust – kohustus teostada raietööd oli lepingute kohaselt töövõtja põhikohustus. Vaidlustaja ei ole vaidlustanud asjaolu, et kohustus teostada raietööd oli lepingute kohaselt Biotööd OÜ kui töövõtja põhikohustus.

6.3.2. Biotööd OÜ jättis võsasaetööde töövõtulepingust nr 3-2.5.3/1812/2021/36 tulenevad raietööd teostamata 18,67 hektaril ja võsasaetööde töövõtulepingust nr 3-2.5.3/2021/121 tulenevad raietööd teostamata 14,81 hektaril. Ka Hankija antud täiendavad tähtajad ei andnud tulemust. Hankija leiab, et lepingu rikkumise olulisuse määratlemisel tuleb lähtuda VÕS § 116 lg-st 2. VÕS § 116 lg 2 p-i 2 kohaselt on olulise lepingurikkumisega tegemist, kui rikuti kohustust, mille täpne järgimine oli lepingust tulenevalt teise lepingupooli huvi püsimise eelduseks lepingu täitmise vastu. VÕS § 116 lg 2 p-i 4 kohaselt on olulise lepingurikkumisega tegemist, kui kohustuse rikkumine annab kahjustatud lepingupoolile mõistliku põhjuse eeldada, et teine lepingupool ei täida kohustusi ka edaspidi. VÕS § 116 lg 2 p-i 5 kohaselt on olulise lepingurikkumisega tegemist, kui teine lepingupool ei täida oma ükskõik millist kohustust VÕS §-s 114 nimetatud täitmiseks antud täiendava tähtaja jooksul või teatab, et ta

selle tähtaja jooksul kohustust ei täida. Hankija oli andnud täiendavad tähtajad, kuid Biotööd OÜ ei täitnud kohustusi ka täiendavate tähtaegade jooksul – seega oli tegemist oluliste rikkumistega sõltumata sellest kui suure osa lepingute mahtudest tegemata jäetud tööd moodustasid.

Hankija on võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 üles öelnud ning mõlema lepingu alusel on Hankija nõudnud Biotööd OÜ-lt leppetrahve.

6.3.3. Hankija on Biotööd OÜ kõrvaldamisel tuginenud kaalutlustele, et Hankija jaoks on sõlmitavate lepingu puhul oluline töövõtjapoolne usaldusväärsus ja suutlikkus ettearvatavalt ja kindlalt lepingus kohustusena võetud tööd nõuetekohaselt, sh tähtaegselt teostada. Biotööd OÜ puhul puudub Hankijal selline kindlus. Biotööd OÜ on rikkunud kahte varasemalt sõlmitud töövõtulepingut. Rikkumised viitavad sellele, et Biotööd OÜ ei suuda korraldada töid selliselt, et tööd saaksid tähtaegselt teostatud või et tööd saaksid üldse teostatud. Varasemate lepingute esemeks olid küll raietööd ja vaidlusaluse Riigihanke esemeks on istutustööd, kui mõlemad on metsanduse valdkonna tööd. Suutmatuse korraldada raietöid annab Hankijale alust arvata, et Biotööd OÜ ei suuda korraldada ka istutustöid. Hankija ei soovi Riigihanke tulemusena sõlmida istutustööde lepingut Biotööd OÜ-ga, sest ei taha võtta riski, et ka Riigihanke tulemusena sõlmitavad lepingud jäävad täitmata. Samuti ei soovi Hankija võtta riski, et rikkumiste korral kohaldatavad leppetrahvid jäävad tasumata. Biotööd OÜ on jätnud varasemate lepingute alusel kohaldatud leppetrahvid osaliselt tasumata.

6.3.4. Hankija ei nõustu Vaidlustaja väitega, et lepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 ülesütlemine polnud õiguspärane. Hankija tegi 14.05.2024. a avalduse, milles muuhulgas avaldas, et ütleb võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 tuginedes lepingu p-ile 13.5 erakorraliselt üles.

Biotööd OÜ oleks pidanud pöörduma maakohtusse võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 kehtivuse tuvastamise või täitmise nõudes. Biotööd OÜ ei ole vastava vaidluse lahendamiseks kohtusse pöördunud. Käesolevas vaidlustusasjas ei ole asjakohased Vaidlustaja etteheited töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 ülesütlemise õiguspärasuse osas. Isegi juhul, kui vaidlustuskomisjon saaks hinnata ülesütlemise õiguspärasust, siis on vaidlustuse vastavad etteheited põhjendamatud.

6.3.5. Vaidlustaja heidab ette, et Hankija andis 01.04.2024. a nõudekirjaga Biotööd OÜ-le ainult 4 päevase lisatähtaja 18,67 hektari töö tegemiseks, kuid Biotööd OÜ oleks jõudnud 4 päevaga maksimaalselt teha 2,4 hektarit. Isegi kui pidada 4 päevast tähtaega ebamõistlikult lühikeseks (millega Hankija ei nõustu), siis pikenes see mõistliku täiendava tähtajani. VÕS § 114 lg 1 kolmanda lause kohaselt kui võlausaldaja on täitmiseks täiendavalt andnud ebamõistliku tähtaja, pikeneb see mõistliku täiendava tähtajani. Hankija ütles lepingu üles 14.05.2024 avaldusega, st 1,5 kuud pärast täiendava tähtaja andmist. Seega kui Biotööd OÜ oleks soovinud 18,67 hektarit ära teha, oleks olnud selleks aega piisavalt ka juhul, kui töid oleks tehtud 3 töötajaga ja päevas oleks iga töötaja suutnud teha 0,15-0,2 hektarit (nagu väidetakse vaidlustuses). Kuid Biotööd OÜ isegi ei üritanud tegemata 18,67 hektariga alustada.

6.3.6. Vaidlustuses heidetakse ette ka seda, et Biotööd OÜ saatis 04.04.2024. a vastuse, milles selgitas, et Biotööd OÜ polevat töid tegemiseks vastu võtnud ja RMK nõue on ekslik, RMK polevat reageerinud ega saatnud ekspertiisi tegemiseks vajalikke algandmeid. Ka need etteheited (millega Hankija ei nõustu) ei ole asjakohased arvestades, et käesolevas vaidlustusmenetluses ei lahendata varasema hankelepingu täitmisega seotud vaidlust. Siiski peab Hankija vajalikuks märkida, et Biotööd OÜ ei olnud tervelt aasta jooksul (mil 18,67 hektarit töid ootasid tegemist) esitanud RMK-le mingeid küsimusi, millest võis RMK järeldada, et Biotööd OÜ-le on kõik selge ja puuduvad takistused tööde tegemiseks. Tööde tegemiseks takistuste puudumist kinnitab ka asjaolu, et ülejäänud osas sai Biotööd OÜ lepingujärgsed tööd siiski teostatud. Seega on Biotööd OÜ 04.04.2024. a vastuses toodud etteheited otsitud ettekääne lepingu rikkumise põhjendamiseks.

6.3.7. Vaidlustuses väidetakse, et Biotööd OÜ on vaidlustanud lepingu lõpetamise põhjuseks toodud nõudekirja. Jääb ebaselgeks, millisel viisil ja millises asutuses on Biotööd OÜ selle vaidlustanud. Biotööd OÜ ei ole pöördunud kohtusse lepingu kehtivuse tuvastamise või lepingu täitmise nõudes (ega ka mitte mingis muus nõudes seoses võsasaetööde töövõtulepinguga nr 3-2.5.3/1812/2021/36). Sellest järeldub, et Biotööd OÜ nõustus lepingu ülesütlemisega ja lepingu ülesütlemise kehtivust tuleb käesolevas vaidlustusasjas eeldada.

Isegi kui lepingu ülesütlemine poleks olnud õiguspärane, siis on võsasaetööde töövõtuleping nr 3-2.5.3/1812/2021/36 RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks aluseks jätkuvalt seeläbi, et nimetatud lepingu rikkumisega seonduvalt on RMK nõudnud Biotööd OÜ-lt leppetrahvi.

6.3.8. Vaidlustuses heidetakse ette ka seda, et RMK ei ole pea 9 kuu möödumisel asunud teavituskirjas märgitud summat sisse nõudma. Hankija nõudis leppetrahvi 3 834 eurot, millest 1 800 eurot tasaarvestas tagatisrahast, seega jäi Biotööd OÜ-l tasuda 1 934 eurot, mille tasumist RMK nõudis hiljemalt 29.05.2024. a. Hankija ei ole hetke seisuga kohtusse pöördunud, kuid RMK-l on selleks aega 3-aastase aegumistähtaja jooksul. Hankija peab ka arvestama sellega, et leppetrahvi nõude menetlemisega ei tohiks tekitada riigile suuremat kulu kui on nõue ise. Leppetrahvi nõue 1 934 eurot on suhteliselt väike summa arvestades selle menetlemisega kaasnevaid kulusid.

6.3.9. Vaidlustaja väidab, et Biotööd OÜ on edukalt täinud samalaadseid lepinguid RMK-le aastatel 2020-2024.

Hankija sõlmis Biotööd OÜ-ga metsakasvatusteenuse töövõtulepingud ka 2020. ja 2024. aastate kevadel, kuid see ei tähenda, et Biotööd OÜ kõrvaldamine vaidlusalusest Riigihankest oleks õigustatud. Biotööd OÜ kõrvaldamise aluseks olevad eeldused täitisid hiljem – võsasaetööde töövõtuleping nr 3-2.5.3/1812/2021/36 öeldi üles ja leppetrahvi nõuti 14.05.2024 avaldusega ja võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/2021/121 alusel nõuti leppetrahvi 20.05.2024 avaldusega. Seega täitisid RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldused Biotööd OÜ suhtes alles 2024. aasta mais. Samas on vaidlustuses viidatud metsakasvatusteenuse töövõtulepingud sõlmitud perioodil veebruar 2020. a - märts 2024. a. Seega ei olnud Biotööd OÜ veel rikkunud varasemalt sõlmitud hankelepingut selliselt, et see oleks öeldud üles või selle alusel oleks kohaldatud leppetrahvi.

6.3.10. Hankija on põhjendanud Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamist võsasaetööde töövõtulepingute rikkumisega, kuid käskkirja nr 1-47.3254/3 lisas 2 ka põhjendanud, miks Hankija ei pea Biotööd OÜ-d usaldusväärseks partneriks ka istutustööde teostamisel. Muuhulgas on Hankija märkinud: *Rikkumised viitavad sellele, et Biotööd OÜ ei suuda korraldada töid selliselt, et tööd saaksid tähtaegselt teostatud või et tööd saaksid üldse teostatud. ... Istutustööde korraldamine vajab paremat organiseerimise võimekust kui raie tööde korraldamine.* Istutustööd on ajakriitilisemad kui võsasaetööd. Taimede istutamisele tuleb alustada ja lõpetada loetud päevade jooksul, et taim ei hukuks enne istutamist ja töö teostamise tähtaegadest kinnipidamine on ajakriitiline. Töövõtja poolne võimalik puudulik tööde korraldamine või tähtaegadest mitte kinnipidamine võib tuua kaasa taimede kvaliteedi langemise, hukkumise ja tervikuna kahju, mis sisaldab lisaks tööde teostamise kulule ka taimede hinda. Seega oleks Biotööd OÜ-ga hankelepingute sõlmimisel risk, et temaga sõlmitud hankelepingud jäävad üldse täitmata. Hankija ei soovinud võtta sellist riski. Kuna Biotööd OÜ on jätnud varasemate lepingute alusel kohaldatud leppetrahvid osaliselt tasumata ei soovinud Hankija võtta riski, et rikkumiste korral kohaldatavad leppetrahvid jäävad tasumata.

6.3.11. Asjakohaseks ei ole Vaidlustaja väited, et Hankija tunnistas vastavateks ja edukateks Biotööd OÜ ainuomaniku teiste ettevõtete pakkumused 600+ tuhande taime osas samas Riigihankes. Biotööd OÜ varasemate lepingute rikkumisi ei saa üle kanda teistele ettevõtjatele seetõttu, et nende ainuomanik on sama. Teiste sama ainuomanikuga ettevõtete puhul ei ole RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldused täidetud, kuna juriidilised isikud on erinevad.

6.3.12. Vaidlustaja väidab, et RMK ja Biotööd OÜ kohtuvaidlus (kohtuasi nr 2-24-3670) näitab võimalikku kallutatust, huvide konflikti ja võrdse kohtlemise puudumist. Biotööd OÜ ja Hankija vaheline kohtuvaidlus asjas nr 2-24-3670 ei tähenda, et Hankijal oleks keelatud kõrvaldada Biotööd OÜ-d hankemenetlusest.

6.3.13. Üldsõnaline on Vaidlustaja etteheide, et Hankija on sarnases riigihankes „Istutustööd Edela piirkonnas“ (viitenumber 287244) 2025 aastal tunnistanud vastavaks ja edukaks pakkujaid, kelle mitmeid võsasaetööde lepinguid on RMK lähiminevikus ennetähtaegselt lõpetanud ja kellele RMK on seejuures trahvi teinud. Samuti on üldsõnaline etteheide, et Hankija on vaidlusaluses Riigihankes tunnistanud vastavaks vähemalt ühe pakkumuse, mille esitajaga võsasaetööde leping on varasemalt ennetähtaegselt lõpetatud või on teda RMK võsasaetööde lepingu raames trahvinud, rikkudes sellega võrdse kohtlemise põhimõtet. Pakkumuse vastavaks tunnistamine ei tähenda, et pakkuja suhtes puuduksid hankemenetlusest

kõrvaldamise alused. Hankija rakendas nn pöördmenetlust, kuid osade pakkujate (sh Vaidlustaja) suhtes pidas menetlusökonoomika põhimõttest tulenevalt vajalikuks kontrollida kõrvaldamise aluste puudumist ja kvalifikatsiooni enne pakumuste vastavaks tunnistamist. Hankija võib, kuid ei pea tegelema pakkujatega, kes ei osutu edukaks või kellel puudub perspektiiv osutada edukaks, kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimisega. Etteheite üldsõnalisuse tõttu ei ole aru saada, millistest konkreetsetest pakkujast käib jutt ja seetõttu ei ole hankijal ka võimalik täpsemalt etteheitele vastata.

6.3.14. Hankija ei nõustu Vaidlustajaga, et RMK määratud leppetrahvid on õigusvastased. Leppetrahvi kohaldamine või mittekohaldamine ei sõltu sellest, kui suure osa moodustavad tegemata jäetud tööd lepingute kogumahtudest. Hankija on kohaldanud leppetrahvi üksnes tegemata jäetud tööde eest – võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 alusel 18,67 ha eest ja võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/2021/121 alusel 14,81 ha eest. Hankija määras tööde lõpetamiseks täiendava tähtaja ja isegi kui see oli ebamõistlikult lühike, siis oli Biotööd OÜ-l võimalus tegemata tööd enne võsasaetööde töövõtulepingu nr 3-2.5.3/1812/2021/36 ülesütlemist ära teha ja etteheited RMK poolt lepingu mittetäitmise osas on üksnes otsitud ettekääne lepingu rikkumise põhjendamiseks.

6.3.15. Käesoleva vaidlustusmenetluse esemeks ei ole vaidlus leppetrahvide õiguspärasuse üle. Kui Biotööd OÜ pidas leppetrahve õigusvastaseks, siis oleks ta pidanud pöörduma vaidluse lahendamiseks maakohtusse.

6.3.16. Vaidlustaja väidab, et võsasaetööde lepingud ei ole samaväärsed istutustööde lepingutega. Hankija on esitanud kaalutlused, miks ta ei saa pidada Biotööd OÜ-d usaldusväärseks partneriks ka istutustööde teostamisel (vt 14.02.2025 käskkirja nr 1-47.3254/3 lisa 2). Asjakohasteks ei saa pidada vaidlustuses toodud väiteid selle kohta, et raietöölised peavad olema sooritanud kutseeksami ja istutustöid võivad teostada kõik isikud suuremate piiranguteta alates 16 eluaastast. Biotööd OÜ puhul on probleem suutmatuses korraldada töid selliselt, et need saaksid tehtud. Probleem ei olnud selles, et Biotööd OÜ oleks teostanud võsasaetöid ebakvaliteetselt, vaid selles, et osaliselt jäid tööd üldse tegemata. Seega on probleem Biotööd OÜ võimetuses tööde tegemist organiseerida. Istutustööde korraldamine vajab paremat organiseerimise võimekust kui raietööde korraldamine. Võsasaetööd ei ole nii ajakriitilised kui istutustööd. Valgustusraiate korral on see veelgi paindlikum teatud juhtudel, ehk metsakasvatuseks on valgustusraiate teostamist võimalik planeerida pikemale perioodile kui istutust. Istutustöödel tähendavad võimalikud viivitused seda, et kogu taimede tarneahelas, sh taimede väljavõtmine taimlas ja seejärel transport töövõtjale, ilmnevad samuti olulised tõrked. Samuti on oluline teostada istutustööd võimalikult kiiresti, et taimede istutuseelne hoiustamine ja istutamine metsas ei jääks liiga hiljaks, vaid oleks teostatud tähtaegselt. 90-95% taimedest istutatakse kevadel, milleks on sobilik aeg kevad-varasuvi, üldjuhul kuni 6-nädalane periood.

6.4. Vaidlustaja heidab ette Huki OÜ, OÜ Hankeosakond OÜ ja OÜ Moscote põhjendamatut kõrvaldamist/kvalifitseerimata jätmist.

Hankija ei ole nende ühispakkujate osas kontrollinud hankemenetlusest kõrvaldamise aluste puudumist ega teinud otsust nende hankemenetlusest kõrvaldamise kohta. Seega saavad olla vaidluse all üksnes nimetatud ühispakkujate kvalifitseerimata jätmise otsused, mis sisalduvad käskkirja nr 147.3254/3 p-des 3, 4 ja 5 ning põhjendused nimetatud käskkirja lisades 3, 4 ja 5. Vaidlustuses ei väideta, et Huki OÜ, OÜ Hankeosakond OÜ ja/või OÜ Moscote suudaksid hankele kvalifitseeruda ka juhul, kui ühispakkuja Biotööd OÜ kõrvaldamise otsus jääb kehtima. Kui vaidlustuskomisjon jätab vaidlustuse Biotööd OÜ kõrvaldamise otsuse vaidlustamise osas rahuldamata, siis tuleb jätta vaidlustus rahuldamata ka Huki OÜ, OÜ Hankeosakond OÜ ja OÜ Moscote kvalifitseerimata jätmise otsuste vaidlustamise osas.

6.5. Vaidlustaja seadusega kaitstud huvi saab olla hankelepingute sõlmimine Vaidlustajaga, kuid mitte kellegi tõrjumine hankemenetlusest olukorras, kus Vaidlustaja ei saa hankelepingu sõlmimiseni jõuda seetõttu, et on hankemenetlusest kõrvaldatud või jäetud kvalifitseerimata. Seega on Vaidlustajal kaebeõigus Tallinna Vangla pakumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsustele üksnes juhul, kui vaidlustus Biotööd OÜ kõrvaldamise otsuse ning Huki OÜ, OÜ Hankeosakond OÜ ja OÜ Moscote kvalifitseerimata jätmise otsuste osas rahuldatakse. Kui vaidlustus jääb nimetatud otsuste osas rahuldamata, tuleb vaidlustus jätta ainuüksi kaebeõiguse puudumise tõttu rahuldamata Tallinna Vangla pakumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuste osas.

6.5.1. Vaidlustaja heidab ette, et töid korraldab Tallinna Vangla töötaja, kes saab palka riigieelarvelistest vahenditest, Tallinna Vanglal on konkurentsieelis ja Tallinna Vangla pakkumus on põhjendamatult odav. Hankija leiab, et vaidlustusest ei selgu, kuidas toovad Vaidlustaja väited kaasa Tallinna Vangla pakkumuse mittevastavuse. Isegi kui eeldada vaidlustuses toodud väidete õigsust, siis ei too see kaasa Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks tunnistamise otsuse õigusvastasust. Tallinna Vangla pakkumus ei ole vastuolus mitte ühegi RHAD-is esitatud tingimusega. RHS § 114 lg 2 kohaselt lükkab hankija pakkumuse tagasi, kui see ei vasta riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele. Hankijal puudus alus Tallinna Vangla pakkumuse tagasilükkamiseks.

6.5.2. Tallinna Vangla pakkumuse maksumuse väidetav põhjendamatult odavus saab puudutada üksnes tema pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse õiguspärasust. RHS § 115 lg 1 kohaselt kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. Kahtlus selles osas, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, peaks hankijal tekkima juhul, kui pakkumuse maksumus on oluliselt madalam võrreldes riigihanke eeldatava maksumusega. Tallinna Vangla pakkumuse puhul ei saanud Hankijal sellist kahtlust tekkida, kuna:

1) Hankedokumendi p-i 4.5 teise lause kohaselt on Hankija hinnangul selle hinnaraamistiku koefitsiendi 1,000 tasemel istutusteenuste hind realistlik (teenuse osutamist võimaldav), konkurentsivõimeline ja õiglane;

2) Tallinna Vangla pakkus Riigihanke osas 2 hinnakoefitsienti 1,000 ja hanke osas 12 samuti hinnakoefitsienti 1,000. Seega pakkus Tallinna Vangla täpselt seda hinda, mida Hankija oli RHAD-is pidanud realistlikuks (teenuse osutamist võimaldavaks);

Eeltoodud põhjustel ei saanud ega pidanudki Hankijal tekkima kahtlust selles, et Tallinna Vangla poolt pakutud hind võiks olla põhjendamatult madal.

Kuigi teiste pakkujate poolt pakutud hinnad jäävad reeglina hinnakoefitsiendi 1,2 lähedale (veidi alla või veidi üle selle), siis ei ole ainuüksi 20%-line erinevus selline, mis tekitaks või oleks pidanud tekitama kahtluse maksumuse põhjendamatuse osas või kohustaks maksumuse maksumust kontrollima. Tegemist ei ole ehitustööde hankelepinguga, mistõttu RHS § 115 lg 2 ei kohaldu.

6.5.3. Vaidlustaja väidab, et lepingu projekti kohaselt peab töövõtjal olema kindel nimekiri töövahenditest ning sideteenuse olemasolu võimekus. Hankija selgitab, et Töövõtulepingu projekti p-i 10.1 kohaselt peab töövõtja omama töövahendeid: istutustorud ja taimevakad, labidas, ämber, kindad jms. Tegemist on suhteliselt odavate ja osaliselt ühekordsete töövahenditega, mille saab soetada eelnevalt või siis hankelepingu alusel makstava tasu arvelt neid vajadusel juurde soetada. Tallinna Vangla omab ka varasemast ajast ettevõtlustulu, kuna on RHR-i andmetel osalenud ja osutunud edukaks teiste hankijate poolt korraldatud riigihangetes viitenumbritega 274404, 281221 ja 285119. Kuna Riigihanke vastavustingimuste kohaselt ei ole töövahendite olemasolu pakkumuse vastavustingimus, siis nende võimalik puudumine ei saanud olla pakkumuse tagasilükkamise aluseks. Samuti ei ole töövahendite olemasolu pakkujate kvalifitseerimise tingimus;

6.5.4. Asjakohatu on vaidlustuses toodud etteheide RHS § 48 lg 4 p-i 6 rikkumise kohta – see säte ei ole antud olukorras asjakohane, kuna puudutab hankemenetluse korraldamist konkurentsipõhise läbirääkimistega hankemenetluse või võistleva dialoogina juhul, kui kõik pakkujad olid jäänud kvalifitseerimata varasemas avatud või piiratud hankemenetluses.

6.5.5. Vaidlustaja heidab ette võimalikku riigiabi reeglite rikkumist Tallinna Vangla poolt. Hankija märgib, et see ei ole Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks tunnistamise õiguspärasusega seonduv küsimus. Tallinna Vangla pakkumuse edukaks tunnistamise õiguspärasusega seonduv küsimus oleks see üksnes juhul, kui Tallinna Vangla pakkumuse maksumus oleks põhjendamatult madal, kuid käesoleval juhul see nii ei ole.

6.5.6. Vaidlustaja seab kahtluse alla Tallinna Vangla võime täita töövõtulepingu nõudeid. Hankelepingu p-i 10.21 kohaselt peab töövõtja omama taimede hoiustamise võimekust (taimede ladu) metsakasvatuse piirkonna territooriumi sees. Taimede laos miinimumnõudeks on kuur, garaaž, telk vms. Hankelepingu p-i 10.22 kohaselt peab töövõtja tagama taimede kastmise võimekuse taimede laos. Hankija arvates ei eelda ka nende nõuete täitmine Tallinna Vangla poolt talle endale eraldatud riigieelarveliste vahendite kulutamist. Nende kohustuste

täitmisega seotud kulud saab kanda hankelepingu alusel makstava tasu arvelt. Tallinna Vangla omab ka varasemast ajast ettevõtlustulu, kuna on riigihangete registri andmetel osalenud ja osutunud edukaks teiste hankijate poolt korraldatud riigihangetes viitenumbritega 274404, 281221 ja 285119. Samuti ei ole see Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks tunnistamise ega edukaks tunnistamisega seonduv küsimus. Hankija on kehtestanud kvalifitseerimise tingimuse pakkujate majanduslikule ja finantsseisundile (nõude pakkuja netokäibe osas). RHS § 104 lg 8 kohaselt enne hankelepingu sõlmimist nõuab hankija edukalt pakkujalt kõikide asjakohaste hankepassis esitatud kinnitustele vastavate dokumentide esitamist. Pärast pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemist kontrollib hankija edukal pakkujal kõrvaldamise aluste puudumist ja esitatud kvalifitseerimise tingimustele vastamist ning teeb otsuse eduka pakkuja kõrvaldamise või kõrvaldamata jätmise, ja kui ta on seadnud pakkujatele kvalifitseerimise tingimused, kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise kohta. Hankija on 14.02.2025 käskkirjaga nr 1.47.3254/4 kvalifitseerinud edukaks tunnistatud pakkujad, sh Tallinna Vangla. Vaidlustajad ei ole Tallinna Vangla kvalifitseerimise otsust vaidlustanud. Isegi kui Vaidlustajal on kaebeõigus Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuste vaidlustamiseks, siis tuleks vaidlustus jätta selles osas rahuldamata.

6.6. 14.03.2025. a esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.6.1. Vaidlustaja etteheited Tallinna Vangla kvalifitseerimise osas on asjakohatud, kuna vaidluse esemeks ei ole Tallinna Vangla kvalifitseerimise otsus, mis sisaldub 14.02.2024 käskkirja nr 1-47.3254/4 p-s 2.26. Vaidlustaja on vaidlustanud üksnes Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsused. Vaidlustaja ei ole vaidlustuses nõudnud Tallinna Vangla kvalifitseerimise otsuse kehtetuks tunnistamist. Nimetatud otsuse vaidlustamise tähtaeg on möödunud.

6.6.2. Vaidlustaja väidab, et raietöid ei saa pidada Biotööd OÜ põhikohustuseks töövõtulepingu nr 3-2.5.3/2021/121 alusel, kuna metsauuenduse hooldamist tuli teha 185 hektaril ja valgustusraiet 115 hektaril. Hankija selgitab, et tellija sõlmib mistahes töövõtulepingu eesmärgiga saada sellega tellitud tööd. Töövõtulepingust tulenevate tööde teostamine on töövõtulepingu oluline tingimus RHS § 98 lg 4 p-i 8 tähenduses ja töövõtja põhikohustus. See tuleneb juba VÕS § 635 lg-s 1 toodud töövõtulepingu definitsioonist, mille kohaselt kohustub töövõtulepinguga üks isik (töövõtja) valmistama või muutma asja või saavutama teenuse osutamisega muu kokkulepitud tulemuse (töö), teine isik (tellija) aga maksma selle eest tasu. Raietööde teostamise kohustust ei muuda väheoluliseks asjaolu, et sama lepinguga olid tellitud suuremas mahus metsauuenduse hooldustööd (185 hektaril) ja väiksemaks mahus valgustusraietööd (115 hektaril). Tellitud tööde kogused ei oma tähtsust. Mõlemate tööde tegemine oli lepingu oluline tingimus ja töövõtja põhikohustus. Tellija sõlmis lepingu eesmärgiga tellida mõlemad tööd. Valgustusraietööde tellimine väiksemas mahus ei tähenda seda, et nende teostamine oleks olnud väheoluline või et Biotööd OÜ oleks võinud nende teostamise kohustust rikkuda ilma tagajärgi kartmata.

6.6.3. Vaidlustaja väitel jääb arusaamatuks, milles seisneb Hankija hinnangul organiseerimisvõimekuse erinevus istutustööde ja raietööde vahel. Hankija selgitab, et küsimus ei ole tööjõu kättesaadavuses, millele Vaidlustaja on viidanud, vaid võimes töid korraldada. Hankija on Biotööd OÜ kõrvaldamise otsusest põhjendanud muuhulgas sellega, et Biotööd OÜ ei suuda korraldada töid selliselt, et tööd saaksid tähtaegselt teostatud. Istutustööd on ajakriitilisemad kui võsasaetööd. Töövõtja poolne võimalik puudulik tööde korraldamine või tähtaegadest mitte kinnipidamine võib tuua kaasa taimede kvaliteedi langemise, hukkumise ja tervikuna kahju, mis sisaldab lisaks tööde teostamise kulule ka taimede hinda.

6.6.4. Võsasaetööde teostamine on keerukam selle konkreetse isiku (võsasaemehe) vaatest, kes töid teostab. Võsasaetööde teostamiseks peab olema kutsetunnistus, tuleb kasutada isikukaitsevahendeid, tuleb osata eristada kasvavaid puid ja teha nende vahel valikuid, mida kasvama jätta ja mida mitte. See nõuab teatud kvalifikatsiooni töid vahetult teostavalt töötajalt. Samas kuna võsasaetööde maht jaguneb väiksema arvu objektide vahel pikema aja jooksul, siis on nende organiseerimine lihtsam töövõtja (äriühingu) seisukohalt. Isegi kui tekivad mõningased viivitused tööde korraldamisel, siis mingit kohest ja otsest kahju need viivitused eeldatavalt endaga kaasa ei too.

Istutustööde teostamine on lihtsam selle konkreetse isiku (istutustöölise) vaatest, kes töid teostab. Samas on istutustööde korraldamine märgatavalt keerukam – tööobjektide arv on suur

ja tööd tuleb teostada lühikese ajavahemiku (üldjuhul ainult 6 nädala) jooksul. Tõrked ja viivitused tööde korraldamises võivad kaasa tuua taimede hukkumise ja istutuse ebaõnnestumise (millist ohtu võsasaetööde puhul pole). RMK tellijana peab töövõtja usaldama. RMK-lt ei saa nõuda, et ta usaldaks istutustööd korraldama töövõtja, kes ei suutnud isegi võsasaetööde korraldamisega hakkama saada selliselt, et need saaksid tehtud.

6.6.5. Vaidlustaja väitel oli Hankijal võimalus sisuliselt nullkuluga Biotööd OÜ-lt nõuda leppetrahvi tasumist, kuid Hankija sellist soovi ei avaldanud. Need väited ei vasta tõele. Hankija on 14.05.2024 avalduses nõudnud Biotööd OÜ-lt leppetrahvi 1 934 euro kandmist Hankija kontole hiljemalt 29.05.2024. Hankija on 20.05.2024 nõudes nõudnud leppetrahvi 2 962 euro kandmist RMK kontole hiljemalt 30.05.2024. Hankija ei ole kohustatud saatma vastavaid kirju või meeldetuletusi korduvalt.

6.6.6. Vaidlustaja heidab ette, et Janno Toropit pole kõrvaldatud, ehkki ka temaga sõlmitud leping viitenumbriga 245269 on lõpetatud ja määratud leppetrahv. Osauhing Railmar olevat 2024. aasta ühes hankes kõrvaldatud ja teises hankes edukalt osalenud. Hankija märgib järgmist:

1) Janno Torop on oma varasemad rikkumised heastanud, st leppetrahvid on ära makstud. Biotööd OÜ on jätnud ühe leppetrahvi osaliselt maksmata ja teise leppetrahvi kogu ulatuses maksmata. Seega ei ole nad võrdses olukorras. Lisaks sellele olid Janno Toropi rikkumised aset leidnud varem kui Biotööd OÜ rikkumised;

2) Osauhingu Railmar väidetav kõrvaldamine 2024. (st eelmisel) aastal ühelt hankelt ja väidetav edukaks tunnistamiseks teises hankes ei oma tähtsust käesoleva vaidlustuse lahendamise seisukohalt.

6.6.7. Hankija ei ole kohustatud tegelema pakkujate, kes ei osutu edukaks või kellel puudub perspektiiv osutada edukaks, kõrvaldamise aluste puudumise ega kvalifikatsiooni kontrollimisega. See ei tähenda võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist.

7. Kolmas isik, **Tallinna Vangla**, vaidleb vaidlustusele vastu (Kolmanda isiku vastus esitati 05.03.2025 ja 11.03.2025. kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. Kolmas isik peab vaidlustust tervikuna põhjendamatuks ning ei nõustu, et Tallinna Vangla osalemine ja edukaks tunnistamine moonutab konkurentsi, ei vasta hanketingimustele ega kehtivatele õigusaktidele.

7.2. Tallinna Vangla on eraõiguslike isikutega võrdses olukorras. Tallinna Vangla põhimääruse (edaspidi Põhimäärus) § 6 lg 2 p 1¹ kohaselt vangla osakond on vanglateenistuse ettevõtluskeskus (edaspidi VEK). RHS § 7 lg 1 kohaselt on pakkuja käesoleva seaduse tähenduses riigihankes hankijale pakkumuse või esialgse pakkumuse esitanud ettevõtja. KonkS § 2 lg 2 sätestab, kui riik, kohaliku omavalitsuse üksus, avalik-õiguslik juriidiline isik või muu haldusüksandeid täitev isik osaleb kaubaturul, kohaldatakse talle ettevõtja kohta käivaid sätteid. Eeltoodust tulenevalt sätestatakse Vanglateenistuse ettevõtluskeskusele, kes tegutseb Tallinna Vangla struktuuris, ettevõtja kohta käivaid sätteid. Ka Euroopa Kohus on otsuses C-159/11 p-is 27 kinnitanud, et pakkujana riigihangetes võib osaleda avalikõiguslik juriidiline isik, kes olemuselt ka ise kvalifitseerub pakkujana.

7.3. Põhimääruse § 6⁴ lg 1 p 6 sätestab, et vanglateenistuse ettevõtluskeskuse põhiülesanded on osaleda hangetel, et tagada tootmisosakondades kinnipeetavatele töö. VEK on Tallinna Vangla struktuuris, kuid tegutseb kaubaturul sõltumatult ning omavahendite arvel. VEK-i tulu laekub tema enda toodete ja teenuste müügist. Ühtlasi kaetakse laekunud tuludest nii teenistujate kui kinnipeetavate töötasud. Eeltoodust tulenevalt on väär Vaidlustaja seisukoht, et Kolmas isik omab konkurentsieelist, mis ei taga pakkujate võrdset kohtlemist vastavalt RHS § 3 p-ile³ ja Euroopa Liidu direktiivi 2014/24/EL artiklile 18 ning (ELTL artikkel 107). Vaidlustatud VEK-i edukaks tunnistatud pakkumus on suurusjärgus 2-[2],5% kogu hanke mahust. Selline pakkumus ei kaubaturul konkrentsile olulist mõju avaldav.

7.4. Põhjendatud ei ole Vaidlustaja väide, nagu oleks VEK-i pakkumuse puhul tegemist põhjendamatu madala maksumusega pakkumusega. Pakkumuse põhjendamatu madalaks hindamise pädevus on Hankijal, kes sellist kahtlust ei ole Kolmandale isikule teadaolevalt püstitanud. Lisaks tuleb ka vaidlustusest välja, et VEK-i pakutud pakkumus, olles koefitsiendiga 1,0, on Hankija hinnangul välja kujunenud hinnavahehemikus.

Lisaks tuleb rõhutada, et mitte igasugune madalama hinnaga pakkumus ei tähenda, et tegemist on põhjendamatult madala hinnaga pakkumusega. Riigikohus on otsuse 3-20-924 p-ides 25-26 sedastanud, et hankijal on pakkumuse põhjendamatult madalaks tunnistamise otsustamisel suur kaalumiseruum, aga samuti, et RHS § 115 lg 9 alusel peab hankija pakkumuse tagasi lükkama, kui ta tuvastab, et pakkumuse põhjendamatult madal maksumus on tingitud hankelepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal- või tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete eiramisest, kui on tõsine oht, et leping jääb täitmata, või mille puhul pakkuja suudab lepingut täita vaid õigusrikkumise teel saadud eelise tõttu või kui pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega ka siis, kui selle aluseks on ilmselge valekalkulatsioon või kohatu lootus, et lepingu hinda õnnestub tulevikus ebaseadusliku muutmise abil tõsta. VEK-i pakkumus ei vasta ühelegi neist tunnustest. Samuti ei ole täidetud eeldus, et pakkumust võib põhjendamatult madala maksumusega pakkumuseks pidada ilmse konkurentsi kahjustamise katse korral.

7.5. VEK ei osale metsaistutusel esmakordselt, sellist tööd teostas VEK juba ka 2024. aastal. Vajalikud töövahendid ei ole ühekordse kasutuse iseloomuga, seega saab VEK paljuskasutada juba olemasolevaid vahendeid, samuti saab VEK hinnastamisel arvestada, et tal on riigiasutusena kontrollitud vara säilitamise kord, mistõttu saab kõiki vajalikke investeeringuid (kui neid on vaja juurde teha), jagada pikema ajaperioodi peale.

7.6. VEK on 2024. aastal metsaistutust teostanud ning tal on vastava töö korraldamiseks piisavad teadmised, nagu on kinnitatud ka pakkumuses. Vaidlustaja vastupidised väited on hüpoteetilised. VEK pakkumus vastab ka Hankija nägemusele. Asjakohased ei ole ka Vaidlustaja viited riigiabile. Kui ka lugeda, et VEK on pakkujana seotud riigiabiga, siis Vaidlustaja ei ole esitanud ühtegi tõendit, et tegu oleks ebaseadusliku abiga. Eelviidatud Riigikohtu otsuse p-is 21 on sõnaselgelt jaatatud õiguspäraselt saadud riigiabi arvestamise lubatavust pakkumuse hinna kujunemisel.

7.7. 11.03.2025. a esitas Kolmas isik täiendavad seisukohad.

7.7.1. Kolmandal isikul on vahendid ja võimalus oma pakkumuse realiseerimiseks. VEK asus Tallinna Vangla struktuuris aktiivselt tegutsema 01.04.2024. a. Tegemist on kinnipeetavatele tööhõivet pakkuva struktuuriüksusega. VEK tegutseb aktiivselt turul ning teenib omatulu. VEK osutab teenuseid ja toodab ning müüb erinevaid tooteid (VEK-ile kuulub nt Stovemani kaubamärk) vanglateenistusest väljapoole. Seega ei ole Riigihanke võidetud osades Kolmandal isikul probleeme hankelepingu täitmiseks nt vajadusel omatuludest rahaliste vahendite leidmisega.

7.7.2. Tallinna Vangla on kinnipidamisasutus, VEK on vanglateenistuse (VangS § 105² lg 2 p-i 2 tähenduses) struktuuris olev üksus. Seadusandja on nt RHS § 50 p-is 4 eraldi välja toonud võimaluse, et hankemenetluses saab kaupu ja teenuseid hankida kinnipeetavatele tööhõivet pakkuvalt üksuselt.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlustaja on vaidlustanud järgmised Hankija otsused:

- 1) tunnistada osades 2 ja 12 vastavaks ja edukaks Tallinna Vangla pakkumus;
- 2) kõrvaldada Biotööd OÜ hankemenetlusest osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16;
- 3) jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote (osades 1, 2 ja 3), Hankeosakond OÜ (osades 6 ja 12) ja Huki OÜ (osades 13 ja 16).

Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et Vaidlustajal on subjektiivne õigus vaidlustuse esitamiseks Tallinna Vangla pakkumuse osades 2 ja 12 vastavaks ja edukaks tunnistamiseks üksnes juhul, kui Vaidlustajal oleks võimalik saavutada osades 2 ja 12 endaga hankelepingu sõlmimine. Seega üksnes siis, kui vaidlustuskomisjon tunnistaks kehtetuks Hankija otsuse kõrvaldada Biotööd OÜ hankemenetlusest osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16 ning sellest tulenevalt otsused jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote ja Hankeosakond OÜ, kellega Biotööd OÜ esitas ühispakkumused vastavalt osas 2 ja osas 12.

Eeltoodust tulenevalt alustab vaidlustuskomisjon vaidlustatud otsuste läbivaatamist Hankija otsusest kõrvaldada Biotööd OÜ hankemenetlusest osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16.

Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamine RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel

9. RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud pakkuja või taotleja hankemenetlusest kõrvaldamise aluse puhul on tegemist diskretsioonilise kõrvaldamise alusega, mis eeldab hankija kaalutlusotsust. Seega peavad otsusest nähtuma Hankija põhjendused ja kaalutlused.

10. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaselt võib *hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingute olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganetud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.* Seega pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel peavad olema üheaegselt täidetud järgmised tingimused:

1) pakkuja peab olema rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust;

2) hankelepingut või hankelepinguid peab olema rikutud oluliselt või pidevalt;

3) rikkumise tulemusena on lepingust taganetud, leping üles öeldud, hinda alandatud, kahju hüvitatud või makstud leppetrahvi.

Kontrollimaks, kas Hankija on kohaldanud RHS § 95 lg 4 p-i 8 õigesti, tuleb vaidlustuskomisjonil käesoleval juhul tuvastada, kas Vaidlustaja oli rikkunud varasemalt sõlmitud hankelepingu(te) olulist tingimust oluliselt või pidevalt ning kas sellise rikkumisega kaasnes vähemalt üks RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud tagajärg.

11. Hankija kõrvaldas 14.02.2025 käskkirja 1-47.3254/3 p-iga 2 Biotööd OÜ RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel Riigihanke osades 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16 hankemenetlusest kokkuvõtlikult järgmistel, käskkirja lisas 2 esitatud põhjustel:

1) RMK ja Biotööd OÜ vahel sõlmiti võsasaetööde töövõtuleping (raamleping) nr 3-2.5.3/1812/2021/36 (edaspidi Leping I). Leping I alusel lepitati 23.01.2023 kokku töögraafik, mille alusel oli töövõtja kohustatud teostama töid graafikus toodud mahus. Kuna Biotööd OÜ ei asunud 23.01.2023 töögraafiku alusel 2023. a märtsis valgustusraietöid tegema ega teostanud neid ka pärast meeldetuletuse saamist, ütles RMK Leping I lepingu p-i 13.5 ja VÕS § 196 lg-de 1 ja 2 alusel erakorraliselt üles ning esitas leppetrahvi nõude 18,67 hektaril valgustusraie teostamata jätmise eest $18,67 \times 200 = 3734$ eurot;

2) RMK ja Biotööd OÜ vahel sõlmiti võsasaetööde töövõtuleping (raamleping) nr 3-2.5.3/1814/2021/121 (edaspidi Leping II). Leping II alusel lepitati 26.02.2024. a kokku töögraafik, mille alusel oli töövõtja kohustatud teostama töid graafikus toodud mahus ja mille teostamise tähtaeg oli 30.04.2024. 02.05.2024 kontrollis RMK esindaja Biotööd OÜ-le üleantud eraldisi, mille käigus tuvastati, et töövõtja polnud asunud omapoolseid kohustusi täitma. 07.05.2024 määras RMK Biotööd OÜ-le täiendava tähtaja tööde teostamiseks - 13.05.2024. 15.05.2024 tuvastas RMK, et ka lisatähtajaks on tööd tegemata. Tuginedes lepingu p-ile 13.4, juhul, kui Töövõtja ei lõpeta tööd töö üleandmisel ettenähtud tähtajaks, on RMK-l õigus töövõtjalt nõuda leppetrahvi metsauuendus hooldamise tööde korral 120 eurot/ha ja teiste tööde korral 200 eurot/ha iga tegemata hektari ulatuses. Kuna töövõtja ei teostanud töid sõlmitud tööajagraafikus toodud mahus, nõudis RMK töövõtjalt leppetrahvi 14,81 hektaril valgustusraie teostamata jätmise eest $14,81 \times 200 = 2962$ eurot;

3) Leping I alusel nõutud leppetrahv on Biotööd OÜ poolt 1934 euro ulatuses tasumata. Leping II alusel nõutud leppetrahv on Biotööd OÜ poolt täies ulatuses tasumata;

4) vastavalt VÕS § 116 lg 2 p-idele 2, 4 ja 5 oli tegemist oluliste lepingurikkumistega – rikuti kohustust, mille täpne järgimine oli lepingust tulenevalt teise lepingupoolle huvi püsimise eelduseks lepingu täitmise vastu; kohustuse rikkumine annab kahjustatud lepingupoollele mõistliku põhjuse eeldada, et teine lepingupool ei täida kohustusi ka edaspidi; teine lepingupool ei täida oma üksikõik millist kohustust käesoleva seaduse §-s 114 nimetatud täitmiseks antud täiendava tähtaja jooksul või teatab, et ta selle tähtaja jooksul kohustust ei täida;

5) VÕS § 635 lg 1 kohaselt kohustub töövõtulepinguga üks isik (töövõtja) valmistama või muutma asja või saavutama teenuse osutamisega muu kokkulepitud tulemuse (töö), teine isik (tellija) aga maksma selle eest tasu. Seega on töövõtulepingust tulenevaks töövõtja põhikohustuseks teha töö ja nimetatud põhikohustuse rikkumine on käsitletav töövõtulepingu olulise nõude rikkumisena RHS § 95 lg 4 p-i 8 mõistes. Biotööd OÜ-l jäid lepingute alusel tööd olulises ulatuses tegemata, vaatamata asjaolule, et RMK andis tööde teostamiseks täiendavad tähtjad. Biotööd OÜ on tööde teostamata jätmisega oluliselt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingute olulist tingimust;

6) RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel on kolm eeldust. Esiteks peab pakkuja olema rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust. Nimetatud eeldus on täidetud, kuna Biotööd OÜ on rikkunud Lepingust I ja Lepingust II tulenevat olulist

tingimust – kohustus teostada raietööd oli lepingute kohaselt töövõtja põhikohustus. Teiseks peab hankelepingut või hankelepinguid olema rikutud oluliselt või pidevalt. See eeldus on antud juhul täidetud, kuna Biotööd OÜ jättis Lepingust I tulenevad raietööd teostamata 18,67 hektaril ja Lepingust II tulenevad raietööd teostamata 14,81 hektaril. Ka RMK poolt antud täiendavad tähtajad ei andnud tulemust. Kolmandaks peab rikkumise tulemusena olema lepingust taganatud või leping üles öeldud või hinda alandatud või hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Ka kolmas eeldus on antud juhul täidetud, kuna RMK on Lepingu I üles öelnud ning Lepingu I ja Lepingu II alusel on RMK nõudnud leppetrahve;

7) RMK jaoks on sõlmitavate lepingu puhul oluline töövõtja usaldusväärsus ja suutlikkus ettearvatavalt ja kindlalt lepingus kohustusena võetud tööd nõuetekohaselt, sh tähtaegselt, teostada. Biotööd OÜ puhul puudub RMK-l selline kindlus. Biotööd OÜ on rikkunud kahte varasemalt sõlmitud töövõtulepingut. Rikkumised viitavad sellele, et Biotööd OÜ ei suuda korraldada töid selliselt, et tööd saaksid tähtaegselt teostatud või et tööd saaksid üldse teostatud. Varasemate lepingute esemeks olid küll raietööd ja käesoleva hanke esemeks on istutustööd, kui mõlemad on metsanduse valdkonna tööd. Suutmatuse korraldada raietöid annab RMK-le alust arvata, et Biotööd OÜ ei suuda korraldada ka istutustöid. Istutustööde korraldamine vajab paremat organiseerimise võimekust kui raietööde korraldamine;

8) eeltoodut arvesse võttes RMK ei saa pidada Biotööd OÜ-d usaldusväärseks partneriks metsanduse valdkonnas tööde teostamisel ja RMK ei soovi käesoleva hanke tulemusena sõlmida istutustööde lepingut Biotööd OÜ-ga, sest RMK ei taha võtta riski, et ka käesoleva hanke tulemusena sõlmitavad lepingud jäävad täitmata. Samuti ei soovi RMK võtta riski, et rikkumiste korral kohaldatavad leppetrahvid jäävad tasumata.

12. Vaidlustuskomisjon märgib, et käesoleval juhul komplitseerib küsimust sellest, kas Hankija on Biotööd OÜ õiguspäraselt hankemenetlusest kõrvaldanud, asjaolu, et Hankija tugineb Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamisel iseenda (s.o RMK) ja Biotööd OÜ vaheliste lepingute täitmisel kohaldatud sanktsioonidele (Lepingu I erakorraline üles ütlemine ja Lepingute I ja II puhul leppetrahvide rakendamine). Vaidlustaja vastuväited Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamisele tuginevad eelkõige Lepingute I ja II täitmisega ning sanktsioonide kohaldamisega seotud põhjendustele.

13. 25.02.2025. a otsuses kohtuasjas 3-21-1733, p-is 17 on Riigikohus leidnud, et juhul, kui seoses varasema hankelepingu täitmisega rakendatud sanktsioonide üle käib vaidlus tsiviilasjas, kuid hankija on tuginenud nendele asjaoludele pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamisel RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel, peavad vaidlustuskomisjon ja kohus hankija vastavat otsust kontrollides veenduma, et pakkuja õiguste piiramise alusena näidatud oluline või pidev rikkumine on tegelikult aset leidnud.

Sama otsuse p-is 18 on Riigikohus leidnud: *Hinnanguline otsus on pakkuja usaldusväärse suhtes seisukoha kujundamine. Kaalutlusotsus on hankija otsus ebausaldusväärne pakkuja RHS § 95 lg 4 p 8 alusel kõrvaldada (Meca, p 28; Delta Antrepriza, p 25). Nende otsuste aluseks olevad asjaolud, sh lepingu oluline rikkumine, aga tuleb kohtul üle kontrollida täies mahus, oma siseveendumuse kohaselt (Riigikohtu otsus nr 3-20-1198/58, p 15). Hankijal ei teki kaalutlusõigust pakkuja kõrvaldamiseks, kui ei ole täidetud RHS § 95 lg 4 p-s 8 sätestatud objektiivsed tingimused.*

Tulenevalt eeltoodud Riigikohtu otsusest peab vaidlustuskomisjon käesoleval juhul üle kontrollima ka asjaolud, mis seonduvad Lepingu I ülesütlemise ja leppetrahvi rakendamisega ning Lepingu II alusel leppetrahvi rakendamisega.

14. Lepingu I ülesütlemisega ning leppetrahvi rakendamisega seotud asjaolud on kokkuvõtlikult järgmised.

14.1. RMK ja Biotööd OÜ vahelise 23.01.2023 töögraafiku alusel pidi Biotööd OÜ Lepingu I alusel teostama valgustusraie tööd mahus 18,67 ha. Hankija 01.04.2024 Nõudekirjas Biotööd OÜ-le on Hankija märkinud, et selleks kuupäevaks oli Biotööd OÜ-l teostamata kogu tellitud töö. Sellele ei ole Vaidlustaja vastu vaieldud. Nõudekirjas on viidatud võimalusele rakendada töövõtja suhtes leppetrahvi summas 3734 eurot ning leping töövõtjaga ennetähtaegselt üles öelda. Nõudekirjas palutakse Biotööd OÜ-l *[---] selgitada viivitamata, kuid mitte hiljem kui 05.04.2024, millistel põhjustel ei ole ettevõtte alustanud 23.01.2023 sõlmitud tööajagraafiku alusel ületanud töödega?* Nõudekirjas ei ole määratud Biotööd OÜ-le 4 päevast lisatähtaega 18,67 hektari töö tegemiseks nagu väidab Vaidlustaja ega mingit muud lisatähtaega tööde tegemiseks, vaid küsitud on üksnes selgitust selle kohta, miks pole

alustatud 23.01.2023 sõlmitud töögraafiku alusel üleantud töödega.

14.2. 04.04.2024 vastas Biotööd OÜ Nõudekirjale, et erinevalt Nõudekirjas toodud etteheidetest, ei ole Biotööd OÜ tööde teostamisega viivituses, kuna ei ole Lepingu I p-i 11.3 järgi töid RMK-lt vastu võtnud. Alljärgnevalt nähtub, et Biotööd OÜ ja RMK on põhimõtteliselt erinevatel seisukohtadel tööde hinna kujunemise osas. Biotööd OÜ leiab muuhulgas: *kuivõrd Biotööd on põhjendatult, ning RMK esindajate poolt aktsepteeritult, keeldunud tööde üleandmise vastuvõtmisest (Lepingu punkt 11.3) ja nõudnud sõltumatu ekspertiisi läbiviimist (Lepingu punkt 13.12), siis puudus Biotöödel kohustus 01.02.2024 nõudekirjas viidatud töid teostada. Seetõttu ei ole Biotööd mis tahes Lepingust tulenevat kohustust rikkunud. Järelikult ei saa RMK-l olla ka mis tahes leppetrahvinõuet Biotööde vastu, sh Lepingu p 13.5 alusel, nagu väidate ekslikult enda 01.04.2024 nõudekirjas.*

14.3. 14.05.2024 edastas Hankija Biotööd OÜ-le Avalduse lepingu ülesütleamiseks, milles kokkuvõtlikult märgib järgmist:

1) 01.04.2024 edastas RMK töövõtjale nõudekirja ja meeldetuletuse tööde teostamiseks, kuid 14.05.2024 seisuga ei ole töövõtja oma kohustusi täitma asunud;

2) lähtudes asjaolust, et töövõtja ei ole asunud täitma 23.01.2023 kahepoolset sõlmitud tööajagraafiku alusel ettevõttele 2023 märtsikuus üleantud valgustusraietöid ütleb tellija, tuginedes lepingu p-ile 13.5, lepingu ennetähtaegselt üles ning rakendab leppetrahvi 18,67 hektaril valgustusraie teostamata jätmise eest $18,67 \times 200 = 3734$ eurot. RMK jätab endale õiguse tasaarveldada leppetrahvi summa lepinguaegsest tagatisrahast, mille summa 1800 eurot on RMK-le kantud. Eeltoodust tulenevalt on Biotööd OÜ kohustatud tasuma leppetrahvi 1934 eurot;

3) 23.01.2024 saatis RMK Biotööd OÜ-le 2024 aasta tööajagraafiku allkirjastamiseks. 14.05.2024 seisuga ei ole RMK-le tagastatud allkirjastatud tööajagraafikut, kuid graafiku alusel on teostatud töid 14.05.2024 seisuga kokku 107,83 ha ulatuses. Lähtudes asjaolust, et 2024 aastal Lepingu I alusel töösse antud mahust on teostamata 17,55 ha, tühistab RMK peale lepingu ülesütlemist töövõtjale töösse suunatud tööd;

4) RMK ütleb Lepingu I erakorraliselt üles lepingu p-i 13.5 ning VÕS § 196 lg 1 ja 2 alusel. Leping lõpeb käesoleva avalduse Biotööd OÜ ametliku e-posti aadressile merkswood@gmail.com saatmise hetkest.

15. Eelkõige on oluline märkida, et Lepingu I ülesütlemist RMK 14.05.2024 Avaldusega lepingu ülesütleamiseks ei ole Biotööd OÜ seadusega ettenähtud korras kohtus vaidlustanud. Biotööd OÜ ei ole vaidlustusmenetluses väitnud ka seda, et ta oleks esitanud Lepingu I ülesütleamise kohta vaide RMK-le. Biotööd OÜ 04.04.2024 vastust Nõudekirjale ei saa käsitleda Lepingu I ülesütleamise vaidlustamisena, kuna see esitati enne RMK poolt Lepingu I ülesütlemist (14.05.2025). Seega ei ole õige Vaidlustaja väide, et Biotööd OÜ on vaidlustanud Lepingu I ülesütleamise ning selle lepingu alusel leppetrahvi määramise. Vaidlustuskomisjon teeb eeltoodust järelduse, et Biotööd OÜ ei näinud Lepingu I ülesütlelemise oma õiguste rikkumist ning kuni Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamiseni Hankija 14.02.2025 otsusega, möönis Biotööd OÜ Lepingu I lõpetamisega kaasnevaid tagajärgi.

16. Biotööd OÜ 04.04.2024 vastusest Nõudekirjale nähtub, et tulenevalt Biotööd OÜ ja RMK vahel juba aastal 2023 tekkinud eriarvamustest võsasaetööde eest maksmisele kuuluva tasu kindlaksmääramise osas, leiab Biotööd OÜ, et on põhjendatult keeldunud Nõudekirjas viidatud tööde vastuvõtmisest ning tal polnud seetõttu kohustust neid ka teostada.

Menetlusosalised ei ole esitanud andmeid selle kohta, et eelnimetatud vaidluse osas toimuks kohtumenetlus. Vaidlustusmenetluses ei ole võimalik lahendada Biotööd OÜ ja RMK vahelist vaidlust seoses võsasaetööde eest maksmisele kuuluva tasu kindlaksmääramisega.

17. Vaidlustuses peab Vaidlustaja Lepingu I ülesütlemist õigusvastaseks kokkuvõtlikult järgmistel põhjustel (vt ka käesoleva otsuse p 5.2):

1) Nõudekirjas määras RMK Biotööd OÜ-le ebareaalse 4 päevase lisatähtaja 18,67 hektari töö tegemiseks, kuna Leping I on sõlmitud 3 töömehe mahu peale ja eriti keerukaid tööobjekte suudab kogenud töötaja 1 tööpäevas lõpetada mitte rohkem kui 0,15-0,2 hektarit;

2) RMK ei tundnud antud töömahu teostamise vastu huvi ligi aasta aega, mis kinnitab, et see polnud RMK jaoks prioriteetne või tähtajaliselt kiireloomuline töö nagu RMK Hankijana Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamise otsuse põhjendamisel väidab;

3) Biotööd OÜ 04.04.2024 vastuses Nõudekirjale selgitas Biotööd OÜ, et vastavalt

töövõtulepingus kokkulepitule ei olnud Biotööd OÜ vastu võtnud ega pidanudki vastu võtma Nõudekirjas viidatud töid ja RMK vastav nõue on ekslik. RMK oli teadlik, et nende seisukoht oli Biotööd OÜ poolt vaidlustatud. RMK Biotööd OÜ vastulausele ei reageerinud ega saanud ekspertiisi tegemiseks vajalike algandmeid;

4) RMK ei ole asunud pea 9 kuu möödumisel lepingu lõpetamise teavituskirjas märgitud summat sisse nõudma.

18. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Vaidlustaja põhjendused ei anna alust asuda seisukohale, et Lepingu I ülesütlemine RMK poolt on olnud õigusvastane:

1) RMK ei ole andnud Nõudekirjaga mingit lisatähtaega 18,67 hektari töö tegemiseks (vt käesoleva otsuse p 14.1), mistõttu ei ole õige Vaidlustaja väide, et RMK andis tegemata tööde tegemiseks Biotööd OÜ-le ebamõistlikult lühikese tähtaja. Samas, kui Biotööd OÜ oleks soovinud tegemata tööd siiski ära teha, oleks tal olnud selleks Nõudekirja saamisest (01.04.2024) kuni lepingu ülesütlemiseni (14.05.2024) ca 1,5 kuud aega. Vaidlustaja enda arvestuse kohaselt oleks Biotööd OÜ jõudnud 4 päevaga teha ära tööd 2,4 hektaril, seega oleks tööde tegemiseks 18,67 hektaril kulunud ca 31 päeva. Samas puudub vaidlus, et Biotööd OÜ töid tegema ei asunud;

2) õige ei ole Vaidlustaja väide, et kuigi RMK ei tundnud töömahu teostamise vastu huvi ligi aasta aega, on RMK Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldamise otsuses püüdnud näidata Lepingu I töömahu teostamist eriliselt prioriteetse või tähtajaliselt kiireloomulise tööna - sellist põhjendust RMK Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldamise otsuses esitanud ei ole. Samas tunnistas Vaidlustaja selle väitega ise, et vaidlusalust töömahtu ei täidetud ligi aasta jooksul;

3) Biotööd OÜ 04.04.2024 vastusest Nõudekirjale nähtub, et juba aasta 2023 kevadest on Biotööd OÜ-l olulised eriarvamused RMK-ga seoses lepingulise hinnakujunduse alustega. Vaidlustuskomisjonile teadaolevalt ei ole Biotööd OÜ ega RMK pöördunud lepingulise vaidluse lahendamiseks kohtusse. Vaidlustusmenetluses ei ole võimalik lahendada varasema hankelepingu täitmisega seotud vaidlust;

4) õige on Vaidlustaja väide, et koos Lepingu I ülesütlemisega määratud leppetrahvi osas – 3734 eurot - on Hankija üksnes tasaarveldanud 1800 eurot, RMK-le kantud lepinguaegse tagatisraha arvel ning RMK pole asunud leppetrahvi ülejäänud osa (1934 eurot) sisse nõudma. Vaidlustaja hinnangul tõendab see, et Hankija ei pea oma nõuet õiguspäraseks. Vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu. Kas ja millal RMK rakendatud leppetrahvi sisse nõudma hakkab, on tema otsustada ning see, et ta pole seda (veel) teinud ei tõenda kuidagi, et RMK ise peaks oma nõuet ebaseaduslikuks.

19. Biotööd OÜ-le leppetrahvi rakendamisega seotud asjaolud Lepingu II puhul on järgmised.

19.1. RMK ja Biotööd OÜ sõlmitud Lepingu II alusel oli kokku lepitud 26.02.2024 tööajagraafik, mille alusel oli töövõtja kohustatud teostama töid graafikus toodud mahus tähtajaga 30.04.2024.

07.05.2024 edastas Hankija Biotööd OÜ-le Teavituskirja, milles märkis, et Lepingu II alusel oli Biotööd OÜ-l seisuga 06.05.2024 14,811 ha tähtajaks tegemata valgustusraie töid. Hankija andis Biotööd OÜ-le tööde teostamiseks lisatähtaja - 13.05.2024 ning teavitas Biotööd OÜ-d sellest, et kui töid antud lisaaja jooksul ei teostata, rakendab Hankija leppetrahvi vastavalt lepingu p-ile 13.4.

Vaidlustaja ei ole esitanud vastuväiteid sellele, et Lepingu II alusel oli tähtaegselt tegemata valgustusraie 14,81 hektaril.

19.2. 20.05.2024 esitas Hankija Biotööd OÜ-le Leppetrahvi nõude, mille kohaselt teostas Hankija 15.05.2024 täiendava kontrolli Biotööd OÜ tehtud tööde osas ja tuvastas, et töövõtja ei ole omapoolseid kohustusi õigeaegselt täitnud ja tööd on ka peale lisaaja määramist tegemata. Lepingu II p-i 13.4 alusel rakendas Hankija Biotööd OÜ suhtes leppetrahvi 14,81 hektaril valgustusraie teostamata jätmise eest $14,81 \times 200 = 2962$ eurot, määrares trahvi tasumise tähtpäevaks 30.05.2024.

20. Puudub vaidlus, et Biotööd OÜ ei ole 20.05.2024 Leppetrahvi nõuet kohtus vaidlustanud, kuid pole leppetrahvi ka tasunud. Samuti ei ole RMK astunud samme leppetrahvi sisse nõudmiseks. Seega on leppetrahvi nõue endiselt jõus, tasumata ning seda ei ole vaidlustatud.

21. Vaidlustuses peab Vaidlustaja Lepingu II alusel leppetrahvi rakendamist õigusvastaseks kokkuvõtlikult järgmistel põhjustel:

1) Lepingu II on sõlmitud 1200 hektari suuruse töömahuga. Hankija väidab Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamise põhjustena, et 14,81 hektarit moodustab olulises ulatuses määratletava osa kogu tööst. Tegelikult moodustab 14,81 hektarit vaid 1,23% lepingulises mahus kokku lepitud 1200 hektarist. Hankija põhjendused, et tegemist on märkimisväärse tööde mahuga ning olulise rikkumisena, on seega meelevaldsed ja eksitavad. Proportsionaalselt vaadelduna ei saa 1,23% kogu lepingu mahust käsitleda olulise rikkumisena, mis õigustaks Biotööd OÜ kõrvaldamist hankemenetlusest;

2) RMK ei edastanud töövõtjale nõutud hindamistulemusi, kuigi need olid lepingu täitmise eelduseks. Biotööd OÜ saatis RMK-le 23.02.2024 nõudekirja, milles paluti esitada edaspidi koos tööde saatmistega kõik hindamistulemused. RMK ei vastanud sellele nõudele ega edastanud töövõtjale vajalikku infot (Lepingu II p-id 11.3 ja 10.7). RMK ei ole tänaseni saatnud töövõtjatele soovitud andmeid vastuseks ühelegi Biotööd OÜ esindaja poolt saadetud samasisulisele nõudekirjale. RMK ei saanud nõuda tööde tähtaegset tegemist ega eeldada, et töövõtja on saadetud tööd vastu võtnud, kui töövõtja ei teadnud täpselt, kuidas tema tööd hinnatakse ja tasustatakse. Kui töövõtuleping annab töövõtjale õiguse saada enne tööde vastuvõtmist selgitusi hinnakujunemise kohta, siis ilma vastava töövõtulepingus märgitud tellija poolse selgitamise kohustuse täitmiseta ei ole võimalik Biotööd OÜ-le esitada nõuet tööde tähtaegseks tegemiseks ega määrata leppetrahve.

22. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Vaidlustaja põhjendused ei anna alust asuda seisukohale, et Lepingu II alusel leppetrahvi määramine Biotööd OÜ-le RMK poolt on olnud õigusvastane:

1) õige on Vaidlustaja väide, et Lepingu II on sõlmitud 1200 hektari töömahuga. Täpsemalt, alates lepingu sõlmimisest (23.12.2021) kuni 31.12.2025 pidi Biotööd OÜ teostama valgustusraiet ja metsauuenduste hooldamist kokku 1200 ha (lepingu p-id 4.1 ja 4.1.1). Seega on tegemist töömahuga 4 aastaseks perioodiks. Erinevalt Vaidlustaja väidetust ei ole aga RMK põhjendanud 20.05.2024 Leppetrahvi nõuet ega Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamist sellega, et tegemist oleks märkimisväärse tööde mahuga. Seejuures ei sõltu leppetrahvi rakendamine Lepingu II p-i 13.4 alusel tegemata töö mahu proportsioonist lepingu kogumahtu (*p 13.4. Juhul, kui Töövõtja ei lõpeta töö üleandmisel ettenähtud tähtajaks on Tellijal õigus nõuda leppetrahvi metsauuenduse hooldamise tööde korral 120 eurot/ha ja teiste tööde korral 200 eurot/ha iga tegemata hektari ulatuses*);

2) seoses Vaidlustaja väidetega, et RMK ei saanud nõuda Biotööd OÜ-lt tööde tähtaegset tegemist ega rakendada sanktsioone tööde mittetähtaegse tegemise eest, kuna Biotööd OÜ soovis saada koos tööde saatmisega kõik hindamistulemused, kuid RMK neid ei esitanud, märgib vaidlustuskomisjon, et vaidlustusmenetluses ei ole võimalik lahendada varasema hankelepingu täitmisega seotud vaidlust. Nagu nähtub Biotööd OÜ (ja mitmete teiste RMK töövõtjate) esindaja 23.02.2024 kirjast RMK-le, olid Biotööd OÜ-l ja RMK-l juba sel ajal sügavad erimeelsused sõlmitud lepingute tõlgendamise osas. Samas ei ole vaidlustuskomisjonile esitatud andmeid, et pooled oleksid pöördunud vaidlusega lepingu tingimuste üle kohtusse. Ilmselt on sõlmitud lepingute täitmist mingis ulatuses jätkatud.

23. Nagu varemalt juba märgitud, siis selleks, et asuda kaaluma pakkuja RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldamist, peavad olema üheaegselt täidetud järgmised tingimused:

1) pakkuja või taotleja peab olema rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust;

2) hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust peab olema rikutud oluliselt või pidevalt;

3) rikkumise tulemusena on lepingust taganatud, leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.

RHS § 95 lg 4 p 8 näeb ette, et kõigepealt tuleb kindlaks teha faktilise koosseisu esinemine ja selle olemasolul kaaluda kõrvaldamist. Kõrvaldamise kaalumiseks peavad olema hinnatavad kõik hankelepingu rikkumisega seotud asjaolud.

24. Käesoleva otsuse p-ides 14-22 esitatud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Biotööd OÜ puhul on rikkumise tulemusena leping üles öeldud (Lepingu I) ja makstud leppetrahvi (Lepingu I). Seega esineb RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud kõrvaldamise tingimus 3 - rikkumise tulemusena on lepingust taganatud, leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.

Alljärgnevalt kontrollib vaidlustuskomisjon, kas pakkuja (Biotööd OÜ) on rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust ning kas hankelepingu või hankelepingute olulist tingimust peab olema rikutud oluliselt või pidevalt.

25. Lepingute I ja II puhul on Hankija sanktsioonide kehtestamisel välja toonud, et Biotööd OÜ Biotööd OÜ jättis Lepingust I tulenevad raietööd teostamata 18,67 hektaril ja Lepingust II tulenevad raietööd teostamata 14,81 hektaril.

Puudub vaidlus, et Lepingute I ja II puhul on tegemist töövõtulepingutega.

VÕS § 635 lg 1 kohaselt *Töövõtulepinguga kohustub üks isik (töövõtja) valmistama või muutma asja või saavutama teenuse osutamisega muu kokkulepitud tulemuse (töö), teine isik (tellija) aga maksma selle eest tasu.*

Vaidlustuskomisjon leiab, et tulenevalt Lepingutest I ja II (p 4.1.1) oli raietööde tegemine üks Biotööd OÜ põhikohustusi, seega on vastavate tööde tähtaegne teostamine hankelepingu oluline tingimus RHS § 95 lg 4 p-i 8 mõttes.

Vaidlustuskomisjon leiab, et kuna Lepingust I tulenevad raietööd olid tähtaegselt teostamata 18,67 hektaril ja Lepingust II tulenevad raietööd teostamata 14,81 hektaril, on tegemist hankelepingute olulise rikkumisega RHS § 95 lg 4 p-i 8 mõttes.

Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et kõik kolm eeldust RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks on täidetud.

26. Hankija on Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldamisel tuginenud kaalutlustele, et kuivõrd Hankija jaoks on sõlmitavate lepingute oluline töövõtja usaldusväärsus ja suutlikkus lepingus kohustusena võetavad tööd kindlalt ja nõuetekohaselt, sh tähtaegselt, teostada. Biotööd OÜ osas Hankijal selline kindlus puudub, kuna rikkumised Lepingu I ja Lepingu II puhul ei veena Hankijat, et Biotööd OÜ oleks võimeline töid korraldama nii, et need saaksid tähtaegselt teostatud.

27. Vaidlustaja on esitanud Hankija kaalutlustele Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldamiseks rea vastuväiteid, mida vaidlustuskomisjon käsitleb alljärgnevalt.

27.1. Väide: RMK tegutses huvide konfliktis, kuna RMK õigus- ja hangete osakond on vastutav nii Hankemenetluse korraldamise kui ka lepinguliste vaidluste lahendamise eest. RMK-l oli juba varasem huvi Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldada, et õigustada oma eelnenud otsuseid. Hankija rikub RHS § 3 p-te 1 ja 4.

Vaidlustuskomisjoni hinnangul ei ole see Vaidlustaja väide asjassepuutuv. Arusaamatuks jääb, millest tuleneks Hankija objektiivne huvi kõrvaldada Biotööd OÜ Hankemenetlusest. Hankija organisatsiooni struktuuri ülesehitus ei saa kuidagi põhjendada seda, et Hankija otsus Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldamiseks pole õiguspärane.

27.2. Väide: Biotööd OÜ on edukalt täitnud RMK-le istutustööde lepinguid 2020-2024.

Vaidlustuskomisjon märgib, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldused Biotööd OÜ suhtes tekkisid alles 2024. aasta mais (RMK esitas Biotööd OÜ-le Lepingu I ülesütlemise avalduse 14.05.2024 ning 20.05.2024 esitas RMK Biotööd OÜ-le Lepingus II leppetrahvi nõude). Samas on vaidlustuses viidatud metsakasvatusteenuse töövõtulepingud sõlmitud perioodil veebruar 2020. a - märts 2024. a. Seega ei olnud Biotööd OÜ veel rikkunud varasemalt sõlmitud hankelepingut selliselt, et see oleks öeldud üles või selle alusel oleks kohaldatud leppetrahvi. Usaldusväärse küsimus ei pea tõusetuma just istutustööde lepingutest.

27.3. Väide: RMK ja Biotööd OÜ on seotud võlaõigusliku kohtuvaidlusega (asi nr 2-24-3670), mistõttu RMK-l on põhjendatud huvi kahjustada Biotööd OÜ-d ka teistes menetlustes.

Vaidlustuskomisjonile ei ole teada, mille üle käib RMK ja Biotööd OÜ vahel vaidlus kohtuasjas nr 2-24-3670 ning menetlusosalised pole seda vaidlustusmenetluses ka selgitanud. Igal juhul jääb arusaamatuks Vaidlustaja väide, et RMK-l on põhjendatud huvi kahjustada Biotööd OÜ-d ka teistes menetlustes. Selline süüdistus on eriti arusaamatu Vaidlustaja eelnevate väidete valguses, mille kohaselt Biotööd OÜ-l ja RMK-l on olnud aastaid positiivne koostöökogemus istutustööde teostamise osas. Igatahes ei saa Vaidlustaja niisugune tõendamata väide kuidagi põhjendada seda, et Hankija otsus Biotööd OÜ Hankemenetlusest kõrvaldamiseks pole õiguspärane.

27.4. Väide: Võsasaetööde lepingud ei ole samaväärsed istutustööde lepingutega ja nende vahel puudub seos.

Vaidlustuskomisjon märgib, et RHS § 95 lg 4 p 8 ei näe ette, et Hankija võib kõrvaldada pakkuja või taotleja Hankemenetlusest ainult juhul, kui rikkumised, mille tulemusena on rakendatud sanktsioone, on toime pandud samas valdkonnas kui on riigihange, millest pakkuja või taotleja kõrvaldatakse. Seega ei ole asjasse puutuv Vaidlustaja argumentatsioon selle

kohta, et võsasaetööde lepingud ja istutustööde lepingud on olemusklikult väga erinevad. Vaidlustuskomisjon juhib täiendavalt tähelepanu sellele, et Hankija põhjendab Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamist kahtlusega, et Biotööd OÜ-l puudub võimekus korraldada töid selliselt, et tööd saaksid tähtaegselt teostatud või saaksid üldse teostatud.

28. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija on piisavalt põhjendanud oma otsus kõrvaldada Biotööd OÜ RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel Riigihanke osadest 1, 2, 3, 6, 12, 13 ja 16, nendel asjaoludel võis Hankija leida, et Vaidlustaja on kaotanud Hankija silmis oma usaldusväärsuse, st otsus Vaidlustaja kõrvaldamise kohta on õige ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Huki OÜ, Hankeosakond OÜ ja Moscote OÜ kvalifitseerimata jätmine

29. 14.02.2025 käskkirja nr 147.3254/3 p-ides 3, 4 ja 5 on Hankija teinud otsused Huki OÜ, Hankeosakond OÜ ja Moscote OÜ kvalifitseerimata jätmiseks (otsuste põhjendused on esitatud käskkirja lisades 3, 4 ja 5), kes on esitanud ühispakkumused koos Biotööd OÜ-ga, vastavalt:

- 1) ühispakkujad Biotööd OÜ ja OÜ Moscote (osades 1, 2 ja 3),
- 2) ühispakkujad Biotööd OÜ ja Hankeosakond OÜ (osades 6 ja 12);
- 3) ühispakkujad Biotööd OÜ ja Huki OÜ (osades 13 ja 16).

Hankija on jätnud Huki OÜ, Hankeosakond OÜ ja Moscote OÜ kvalifitseerimata, kuna need ei vasta pakkuja majanduslikku ja finantsseisundit puudutavale kvalifitseerimise tingimusele (edaspidi Tingimus), mille kohaselt *Pakkuja viimase kolme majandusaasta, mis on käesoleva riigihanke algamise ajaks lõppenud, netokäive peab olema kokku vähemalt 3 000 eurot iga pakutava mahu kohta. Esitades pakkumuse rohkem kui ühe mahu kohta ja/või rohkem kui ühe pakkumuse, summeeritakse majanduslikule ja finantsseisundile esitatavad nõuded. Juhul, kui pakkuja kirjeldatud majanduslik- ja finantsseisund ei vasta pakutud mahu ja/või hankeosade suhtes esitatud vastavate nõuete summale, jäetakse pakkuja kvalifitseerimata kõikide pakutud mahtude ja/või hankeosade suhtes.*

30. Puudub vaidlus, et kõik eelnimetatud ühispakkujad on tuginenud oma kvalifikatsiooni vastavuse tõendamisel Tingimusele teise ühispakkuja, Biotööd OÜ andmetele ning iseseisvalt Huki OÜ, Hankeosakond OÜ ja Moscote OÜ Tingimusele ei vasta (kõikidel puudub Tingimuses nõutud varasem käive).

Kuna vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija otsus Biotööd OÜ hankemenetlusest kõrvaldamiseks on õiguspärane, on õiguspärased ka Hankija otsused Huki OÜ, Hankeosakond OÜ ja Moscote OÜ kvalifitseerimata jätmiseks ning alused nende otsuste kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamine

31. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kuivõrd õiguspärased on Hankija otsused kõrvaldada hankemenetlusest Biotööd OÜ ning jätta kvalifitseerimata OÜ Moscote, ja Hankeosakond OÜ, kellega Biotööd OÜ esitas ühispakkumused osades 2 ja 12, ei saa Vaidlustaja õigusi rikkuda Hankija otsused, millega Riigihanke osades 2 ja 12 tunnistati vastavaks ja edukaks Tallinna Vangla pakkumus, kuna Vaidlustajal pole võimalik jõuda neis Riigihanke osades hankelepingu sõlmimiseni.

Vaidlustuskomisjon leiab, et kui Vaidlustajal vaidlustuse esitamise õiguse puudumine Hankija otsuste vaidlustamiseks selgub vaidlustusmenetluse käigus, siis tuleb vaidlustus Hankija otsustele osas, mis ei saa rikkuda Vaidlustaja huve, jätta rahuldamata. Seda, et kaebeõiguse kontrollimisel otsuse tegemisel tuleb kaebeõiguse puudumisel jätta kaebus rahuldamata, on märkinud ka Riigikohus (vt nt 16.12.2015 määrus asjas nr 3-3-1-55-15, p 9). Kuna antud juhul on vaidlustuskomisjon seisukohal, et olukorras, kus Biotööd OÜ on hankemenetlusest õiguspäraselt kõrvaldatud ning OÜ Moscote ja Hankeosakond OÜ õiguspäraselt kvalifitseerimata jäetud ja nende otsuste kehtetuks tunnistamiseks alused puuduvad, minetab Vaidlustaja võimaluse jõuda osades 2 ja 12 hankelepingu sõlmimiseni Hankijaga sõltumata Tallinna Vangla pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuste õiguspärasusest, mistõttu vaidlustus tuleb selles osas jätta kaebeõiguse puudumise tõttu rahuldamata.

Vaidlustusmenetluse kulud

32. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad

vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

32.1. Hankija on esitanud tähtaegselt taotlused lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks kogusummas 3090 eurot (käibemaksuta), 17 h 10 min õigusabi osutamise eest tunnitaskuga 180 eurot.

32.1.1. Vaidlustaja on palunud jätta välja mõistmata Hankija õigusabikulud, kuna RMK on riigitulundusasutus, kellel on oma õigusstruktuuriüksus. Vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu, viidates Riigikohtu 11.12.2020 lahendile 3-20-1198, mille p-is 31 on Riigikohus märkinud: *Kolleegium jääb varasema seisukoha juurde ning rõhutab, et hankemenetluse eesmärk on muu hulgas ehitustööde, kaupade ja teenuste ostmisel hankija raha säästmine (RHS § 2 lg 1). Selle eesmärgiga ei oleks kooskõlas olukord, kus õiguspärase hanke korraldaja kanda jäävad vaidlustamisega kaasnenud lisakulud. Kas määrata hankevaidluses hankija esindajaks majasisene jurist või advokaat, on hankija töökorralduse küsimus, mida kohus ei hinda. Kaebaja ei saa nõuda, et hankija korraldab enda esindamise kohtumenetluses kaebajale soodsaimal viisil.*

32.1.2. Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Hankija lepingulise esindaja kulud mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on vajalikud ja põhjendatud Hankija lepingulise esindaja kulud 14 töötunni ulatuses, seega 2520 eurot (käibemaksuta), mis tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

32.2. Kolmas isik ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude välja mõistmiseks.

32.3. Vaidlustaja kulud vaidlustusmenetluses jäävad Vaidlustaja kanda.

Taivo Kivistik
(allkirjastatud digitaalselt)